

ПАТРИЈАРХ СРПСКИ ПАВЛЕ
ОПШТИ ТИПИК

Са благословом
Архиепископа пећког
Митрополита београдско-карловачког
и Патријарха српског
Господина Господина ИРИНЕЈА

Уређивачки одбор:

Митрополит црногорско-приморски
Амфилохије (*ћредседник*)

Епископ умировљени захумско-херцеговачки
Атанасије

Протојереј-ставрофор Владимир Вукашиновић

Монах Давид Перовић

Градимиr Станић

Зоран Вучић

ПАТРИЈАРХ СРПСКИ
ПАВЛЕ

ОПШТИ ТИПИК
ПРЕКО ЦЕЛЕ ГОДИНЕ

КЊИГА ШЕСТА

ИЗДАВАЧКИ ФОНД СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ ЦРКВЕ
АРХИЕПИСКОПИЈЕ БЕОГРАДСКО-КАРЛОВАЧКЕ

Београд
2010

РЕЧ УЗ ОВО ИЗДАЊЕ

Књига нашег претходника, блаженог спомена, Патријарха Павла – *Општи типик преко целе године*, настајала је током његовог вишедеценијског преданог учествовања у богослужбеном животу наше Цркве.

Од самих почетака његовог урастања у освештани поредак молитвеног живота Цркве Божије, патријарха Павла је красила љубав према богослужбеном поретку и ревност у његовом усвајању и примењивању у свакодневном животу.

Плод те љубави и такве ревности су и странице које су пред вама. Оне изворно нису писане са циљем да једног дана буду објављене као књига. Њихова основна намена била је да олакшају младом богослову, а потом монаху и свештенику, сналажење у сложеним структурама нашег богослужења. Павлова потоња просветна и архијерејска служба пробудиле су у њему, како и сам каже у свом *Уводном слову* ове књиге, решеност да ове забелешке једног дана преточи у помоћни уџбеник за духовне школе и практичан приручник за певнице наших манастирских и парохијских храмова.

Тешке и оскудне године које су за нама спречиле су га у томе. Сматрао је, скроман и састрадалан са својим народом какав је увек био, да време и снагу, као и материјална средства, треба усмеравати на друге, тада, претежније ствари.

Када су се прилике у нашој земљи, колико – толико смириле благословио је да се ове странице, коначно, објаве. Данас су оне угледале светло дана као шести том првога кола *Сабраних дела Патријарха Павла*.

Надамо се да ће сви они који се овом књигом буду служили, поред упознавања богослужбеног поретка које нам у њој доноси Патријарх Павле, из ње усвајати и *љубав* и *ревност* према светом богослужењу Троједином Богу које је, целог живота, њен аутор неговао.

На дан Св. Цара Константина
и Царице Јелене, 2010. године

Патријарх српски
†ИРИНЕЈ

УВОДНО СЛОВО

Као ђаку Сарајевске богословије постала ми је блиска мисао о томе колико на духовни живот верних утиче молитвено и лепо појање.

Током боравка у манастиру, прво као послушник, а потом као монах, приметио сам да у нашим манастирима недостају посебно богослужбени Типици из којих би монаси лакше и једноставније научили поредак богослужења. Упокојењем старијих монаха, изванредних зналаца богослужбеног благољепија и појања за певницом, а уз то непознавање Типика, условило је „осиромашење” богослужења. Слично, ако не и горе, прилике су биле и у сеоским храмовима.

Ово ме је подстакло, да за своје потребе бележим у свесци општа свакодневна богослужбена правила, без намере да она једном буду објављена као књига.

Садржај појединих поглавља Типика се временом неминуно проширивао, те се и број страница „свеске” у којој сам богослужбена правила бележио, током година повећавао. Овоме је свакако допринело и служење редовног и потпуног богослужбеног круга у манастиру. Своја појачка искуства за певницом често сам проверавао и допуњавао користећи *Велики типик* Руске православне цркве, Маркове главе и упутства из Октоиха, Минеја, Триода и других богослужбених књига, и пажљивим слушањем савета старијих монаха.

Касније, као наставник Богословије у Призрену, па потом као епископ рашко-призренски, упућујући ђаке Богословије на богослужбени поредак, увидео сам неопходност постојања приручног Типика саображеног њиховим потребама. Свакодневно сам се са чредним појцима, после Вечерње, упознавао са поретком сутрашње Јутрење, а на крају

Јутрење са поретком Вечерње тога дана. Овакво искуство умногоне је убрзало моју намеру да ову „свеску” приредим као приручник за ђаке Богословије, свестан да би приручник ове врсте свакако могао послужити и манастирима и парохијским храмовима. Поготово, ако у тим храмовима нема других Типика.

У међувремену, Свети архијерејски синод је 1984. године објавио четврто исправљено и допуњено издање *Великог типика* протојереја Василија Николајевића. У предговору овог издања Типика сам написао:

„Од рата наовамо, како у црквама и манастирима, тако и код појединаца и богослова, осећа се велика потреба за приручном књигом црквених богослужбених правила – Типиком, јер више од 40 година таква књига није издавана, а сем тога, у многим крајевима је за време рата уништена. Да би ову потребу задовољио, Свети архијерејски синод је још пре неколико година одлучио да се пресликавањем штампа Николајевићев Типик. Све до сада су вршени претходни послови око новог издања, и, ево, најзад књига излази из штампе.” После објављивања ове књиге моје белешке, мислио сам, нису биле неопходне. Међутим Николајевићев Типик је давно распродат, а Бог зна када ће следеће издање бити штампано.

Сазнавши за моју свеску, монаси манастира Острога изразили су жељу да текст прекуцају, припреме за штампу и објаве као књигу. Мишљења сам био да у годинама рата и других несрећа и недаћа које снађоше нашу Цркву и наш народ, има важнијих потреба од објављивања овог рукописа. Неопходније је било да се новац намењен за штампање Типика искористи за друге важније потребе.

Када су се прилике колико-толико смириле, почетком овога века, на тражење монаха манастира Ковиља, који су у међувремену сазнали за овај рукопис, сагласио сам се да се може приступити штампању мог рукописа Типика. При том, нисмо имали намеру да његова употреба по храмовима

замени постојеће црквене Типике. Објављивањем ове књиге желим само да помогнем појцима у бољем сналажењу за певницом у току богослужења.

Издавачки фонд Архиепископије београдско-карловачке изразио је жељу да објави овај рукопис, на чему благодарим Уређивачком одбору. Предајем га издавачу с надом да ће ово моје сочињеније бити од користи појцима за певницама, да они не само лепим него и правилним појањем узносе славу и хвалу Богу нашем и Цару нашем, Коме јединоме оне и припадају.

Васкрс 2003.

Патријарх српски
†ПАВЛЕ

ОПШТЕ ПРИМЕДБЕ

- Три су главне свакодневне црквене службе:
 - Вечерња (с њом се спајају Девети час и Повечерје),
 - Јутрења (с њом се спајају Полуноћница и Први час), и
 - Литургија (пре ње се служи Трећи и Шести час).¹

• Типик разликује свете са Малим славословљем, са Великим славословљем, Входом, Полијелејем, Бденијем, 12 великих Господњих и Богородичних празника, и Васкрсом који није у том броју него је он Празник над празницима.² **ѢЩЕ ЛН СЛВЧИТЕСЯ ВЪ СЪБВОТѢ КОЕГѢ СВѢТАГО, ѢМДЖЕ СЛАВОСЛОВІЕ, ИЛИ ВХОДА, КРОМѢ ПОЛЪСЛА; СТИХОЛОГИСЪЕМЪ** што значи: читамо=не поѣмъ.³

• Свеноћно Бденије почиње Вечерњом, а Девети час се служи пред Малом вечерњом.⁴

• Особине 12 великих празника су што имају Претпразништво, Попразништво и Оданије.⁵

Њихов знак ⊕ црвене боје имају још и:

1. Обрезање Господње
2. Ивањдан
3. Петровдан
4. Усековање

Три последња празника имају службу као свети са Бденијем, само што се Канон Богородици не узима. Још имају по један дан Попразништва. Служба Обрезања се меша са службом Светог Василија Великог.

• Храмовни свети, било у који дан да падне, служба му је као светога са Бденијем.⁶ Служба храмовном Светом, малом, допуњује се из *Општег минеја*.⁷

¹ Црквени устав, 1.

² Типик, гл. 52.

³ Понедељак Прве недеље поста по Достојниш на јутрењу.

⁴ Црквени устав, 1.

⁵ Црквени устав, 24.

⁶ Типик ѿ храмѣхъ свѣтаго или свѣтыа гл. 3 и 4.

⁷ Црквени устав, 30.

• На дан храмовног Светог, на Гóсподи **вoззвáхъ**, узимају се стихире Храма као на Оданије (уместо *Октоиха*), сем ако сутрадан падне недеља, свети са Великим славословљем и више.⁸ Служба великог Светог који падне на дан храмовног преноси се на други дан.⁹

• **Прáзднѣмый свѣтый**.¹⁰

• „Свети на б“ зове се тако јер има стихире на Гóсподи **вoззвáхъ** и тропаре канона на Јутрењу на б. Такви свети са црвеним знаком ☩ имају на Вечерњу своју стиховњу, на Јутрењу катавасију и Велико славословље, а са црним знаком ☩ само стихире на Гóсподи **вoззвáхъ** на б и тропаре канона на б, остало као мали свети.¹¹

• Ако у недељу дође Христов празник из броја дванаест, Васкрсна служба сасвим се изоставља (сем на Сретење). Ако Богородични празник из тог броја падне у недељу, тада се његова служба меша са службом Васкрсном.

• Богородичин празник са знаком ☩ узимају се све стихире како је у *Минеју*; на Литији и на **Бóгъ Гóсподь**: тропар празника трипут; Канон само празнични; на Литургији по Входу: само тропар и кондак празника; али ако падне у недељу, разуме се, меша се са службом Васкрсном.¹²

• Богородичин празник са знаком ☩ Полијелеја и Великим славословљем, као са Бденијем, после **Нынѣ ѿпшцѣши** само тропар празника једанпут.

• Божићњи пост (и Петровски који почиње увек у понедељак), ако падне у суботу и недељу, служба је са

⁸ *Типик ѿ храмѣхъ свѣтаго ѿли свѣтыа*, гл. 1 треће зрѣ.

⁹ *Типик* гл. 1, четврто зрѣ.

¹⁰ Ирмологија пред стихове песама канона, види *Типик* гл. 18.

¹¹ *Црквени устав*, 36.

Са црвеним знаком ☩ обележен је Свети Апостол Лука (18. октобар), а наведен му је Полијелеј. Исто и Свети Апостол Јаков Зеведејев (30. април). А са знаком ☩ Сабор светих дванаест Апостола (30. јуни), а без Полијелеја.

¹² *Црквени устав*, 29.

Богъ Господь: почне ли у остале дане служба је са **Яланџа** и поклонима као уз Велики пост. На Јутрењу: тројични тропари и тројични свјетилан. Тад се служе и Часови и читају међучасија.¹³ Литургија се тог дана, кад почне пост са **Алнџа**, не служи.¹⁴

• Петровски пост, почне ли на Светог с Великим славословљем, служба је са **Богъ Господь**. Ако ли на малог Светог, служба је са **Яланџа**; без Литургије.¹⁵

• У Божићњем, Петровском и Госпојинском посту, када се напомињу **Яланџа**, или свети нема тропара,¹⁶ ако хоће настојатељ,¹⁷ служба је с тројичним тропарима (сем у суботу и недељу), поклонима и свим осталим као уз Велики пост. Ако свети нема кондака, узима се мученичан гласа (из другог сједална).¹⁸

• Бива и да се узимају оба канона из *Октоиха* и чита **Гдѣви поѣмъ**, па ипак да буде Велико славословље.¹⁹ А бива и да је Велико славословље, а ништа из *Октоиха* (ни канони) се не узима.²⁰

• Образац за Велико славословље: 23. октобар.

• Образац за Прет/Попразништво: Мала Госпојина и Крстовдан.

• Ако се Девети час говори у притвору, тада се заврши са Отпустом. Ако ли се служи у цркви, Отпуст се не чини, но одмах, по молитви **Владыко Господи Исусе** почиње Вечерња.²¹

¹³ Типик 14. новембар треће зрн.

¹⁴ Исто, пето зрн.

¹⁵ Исто, пето зрн на крају.

¹⁶ 3. август.

¹⁷ Минеј 29. новембар.

¹⁸ Триод пред троичним тропарима: Трѡичны пѣсни на ѣ гласѡвъ, поѡтъа во стѣиѣ великіѣи поѡтъа ѣ въ прочыѣи поѡтъа, егда не поѡтъа Бѣъ Гдѣ. На крају *Октоиха*, пред троичним тропарима: **ѡще естъ Яланџа ѣли великаѡ Пѡтъдесѡтница**.

¹⁹ Типик 25. јули, 1. август, 23. септембар зрн.

²⁰ 9. децембар.

²¹ Типик гл. 9.

- Канон Богородици у суботу на Повечерју 2. гласа: **БГО́ЖЕ Ѣ Ѡ ѠБЛЕВЕТА́НІА ВЪ ПЕЧА́ЛЕХЪ Ѣ НАПА́СТЕХЪ СЪЩІИ ДА ПОЮ́ТЪ.**

- Бивада се на Вечерњи врши Входи читају Паримије, али да на Јутрењи нема Полијелеја, но само Велико славословље.²²

- У *Минеју* за септембар, као првом у црквеној години, наведено је доста упутстава и објашњења Типика.

– Тако 1. септембар, после осме песме канона на Јутрењи, објашњава се: „А јереј, покадивши Свету трпезу, узглашава: **Богорóдницѧ Ѣ мáтерь свѣта вѧ пѣснѣхѧ возвелѣчимѧ;** и кади свети олтар и сву цркву и братију, што се никад не изоставља на деветој песми Јутрење. А ми стихологисујем девету песму, певајући велегласно на 6. глас:²³ **Велѣчитѧ дѧшѧ моѧ Гóспода,** и припевамо: **Честнѣйшѧю херѧвѣмѧ** јер на деветој песми кад се не певају припеви деветој песми (Господњи и Богородични празници) свагда кад је и Велико славословље и буде храм кога светог, стихологисујемо: **Честнѣйшѧю.**²⁴

– Пети септембар је наведена поред шестеричне и ина (друга) служба Светог Захарије и Јелисавете са Бденијем у којој на Јутрењу је наведено и Величаније и Псалам изабрани у целини.

– Осми септембар (Мала Госпојина), на деветој песми канона: „**Честнѣйшѧю** не појем, него испред ирмоса и тропара овај припев појем: **Велѣчай дѧшѧ моѧ ...**“ На крају 9. песме вели се: Катавасија с припевима Празника поје се.

– Дванаести септембар, на Оданије Мале Госпојине, за тропар на **Бóгѧ Гóсподѧ** вели се: тропар Празника **двѧжды. Слѧва, Ѣ нынѣ тóйже.** Тако се пева свагда трећи пут тропар

²² 13. септембар.

²³ Биће да је негда први канон био 6. гласа, па пропис остао кад су дошли канони других светих.

²⁴ **Тѧ Богорóдницѧ, мáтерь свѣта вѧ пѣснѣхѧ велѣчѧемѧ.** Ирмос девете песме, гл. 8. 30. мај.

великог празника, са **Слѡва, Ынѣнѣ** (сем на Литији – освећењу хлеба – Велике празничне Вечерње).

– Двадесет шести септембар (Св. Јован Богослов), по отпусту Јутрење, певајући стихиру Светог еванђелиста Јована Богослова, коју хоће еклисиарх, одлази јереј с кадионицом и кади икону Светог на налоњу. Предаје кадионицу и стоји са десне стране налоња. Игуман прилази налоњу, чини два поклона и целива икону. Потом један поклон, па узима стручак за то устројени, помазује себе крстообразно по челу уљем из кандила. И братија такође целива икону, а настојатељ их помазује све (и јереја) светим уљем. После помазивања, Час први.

- На Вечерњи не бива више од три тропара, рачунајући ту и богородичан;²⁵ но на Малој вечерњи могу бити четири.²⁶

- **Ѧлнлѣѡ** на Јутрењу уместо **Бѡгъ Гѡсподъ** пева се четири пута, а на служби за упокојене три пута.²⁷

- „На Јутрењи се чита једно Евангелије, чак и ако се догоди да тога дана падне и неколико празника“.²⁸

- О причешћу Светим тајнама: кад ко хоће да се причести Светим тајнама Христовим, треба целу седмицу да држи пост, молитву, трезвеност, и тада да се причести Светим тајнама;²⁹ но, то зависи од духовника.

- **Со слаткопѣнїем** = пева се (μετὰ μέλους).

²⁵ *Типик*, Москва 1906, л. фѣ.

²⁶ *Типик*, гл. 16, ѡ храмѣхъ свѣтѣго ѡнѣ свѣтѣѡ, Москва 1906, л. фѣн.

²⁷ *Типик* црквенословенски гл. 13; такође према броју стихова (3 стиха на Јутрењу у суботу за упокојене, а на Јутрењу осталих дана, 4 стиха).

²⁸ С. Булгаков, *Настољнаја књига*, Харков 1900, 813.

²⁹ *Типик* гл. 32; Москва 1906, л. 386.

- *покрѡръ глагѡлютъѡ* = побрже.³⁰
- Последњи припев на хвалите из *Часловца* треба почети са *вгѡкоє дыхѡніє*³¹.
- И кад је свети с Полијелејем, могу да се певају стихире, канон и тропар другом светом.³²

³⁰ Види за тропар Богороднице *Дѣво* на крају вечерње на Цвети увече.

³¹ *Триод*, Недеља месопусна.

³² 8. мај.

I

ОД НЕДЕЉЕ СВИХ СВЕТИХ
ДО ВЕЛИКОГ ПОСТА

МАЛА ВЕЧЕРЊА

Служи се у обично време Вечерње када има Бденије. После обичног возгласа: Девети час, па Псалам 103. И одмах: **Господи воззвахъ** и стихире уочи недеље: 4 васкрсне, **Слава, И њинѣ**: богородичан. Уочи великих светих празника: **Слава, светог, И њинѣ**: богородичан.

Одмах **Свѣте тѣхѣй**, Прокимен, **Сподоби Господи**, па Стиховње стихире: уочи недеље, 1 васкрсна, остале Богородици. Потом **Њинѣ ѿпѣцѣши** и Трисвето.

Уочи недеље: тропар васкрсан, **Слава, И њинѣ**: богородичан његов. Уочи празника светог: тропар светог, **Слава, И њинѣ**: богородичан.

Па мала Сугуба јектенија (као на Јутрењи пред Шесто-псалмијем) и Отпуст.

ВЕЧЕРЊА

Катизма:

А. СЕДМИЧНИХ ДАНА:

1. мали свети: редовно по правилу и *Псалтиру*.
2. свети с Полијелејем и Бденијем: **Блаженъ мѡжъ**
3. уочи 12 великих празника:
 - а. Христових: нема катизме (сем кад им навечерје падне у суботу, тад: Прва катизма; или у недељу, тад: само Први псалам).
 - б. Богородичиних (и Сретења): **Блаженъ мѡжъ**.

Б. УОЧИ СУБОТЕ:

– кад је **Богъ Господъ**:

1. мали свети: катизма 18
2. свети с Полијелејем и Бденијем и на 12 великих празника: као под А.2., односно А.3.
– кад је **Ѧлмлѧѧа**: катизма 18.

В. УОЧИ НЕДЕЉЕ:

- **Блажѧнѧ мѧжѧ**
- У недељу увече нема катизме, сем ако је у понедељак свети с Полијелејем и Бденијем.

На Гóсподн **вóззвáхѧ**, стихире:

А. СЕДМИЧНИХ ДАНА:

1. Мали свети: *Октоих* 3, светог из *Минеја* 3.
Слáвкв, светог, **Ѧ нѧнѧѧѧ**: богородичан по гласу Славе с краја *Минеја*. Ако свети нема Славе: **Слáвкв**, **Ѧ нѧнѧѧѧ**: богородичан (или крстобогородичан уочи среде и петка) из *Минеја*.
2. свети на 6, или ако су два мала света и сваки има своје стихире: светим на 6 (*Октоих* се изоставља). Друге три стихире *Октоиха* (светог дана), поју се ако нема *Минеја*¹.
– Стихире Богородици (у *Минеју* уз Божићни, Петров и Госпојински пост), када се пева **Ѧлмлѧѧа**, узимају се пре стихире светог,² уместо *Октоиха*:³ а кад је **Бóгѧ Гóсподѧ** не узимају се. **Слáвкв**: светог, **Ѧ нѧнѧѧѧ**: богородичан по гласу Славе с краја *Минеја*. Ако свети нема Славе: **Слáвкв**, **Ѧ нѧнѧѧѧ**: богородичан (или крстобогородичан уоче среде и петка) из *Минеја*.
3. свети са Великим славословљем, Полијелејем и Бденијем: све из *Минеја* (*Октоих* се изоставља); на **Ѧ нѧнѧѧѧ**: Догматик по гласу Славе.

¹ *Октоих* недеље увече 4. гласа.

² *Минеј* 1. децембар, 15. новембар.

³ **Ѧѧѧѧѧ** **пóстѧ ѧ пóстѧѧ** **Ѧлмлѧѧа**, **тогдá стѧхѧры прѧждѧ** **Богорóднѧѧѧ**, **тáже свáтѧтыѧѧ** – 19. мај.

4. у Претпразништву или Попразништву:

а. мали свети: као горе под 1. и 2; само уместо *Октоиха* узимају се стихире „Претпразништва“ или „Празника“.

б. свети са Великим славословљем, Полијелејем и Бденијем: по правилу у *Минеју*.

Б. УОЧИ СУБОТЕ:

а. кад је **БѢГЪ ГОСПОДЪ**:

1. мали свети: светог из *Минеја* на 6.

2. свети са Бденијем: светог на 8, **СЛѢВА**: светог (ако има), **И НЫНѢ**: Догматик владајућег гласа.

– И кад је свети са Великим славословљем, Полијелејем и Бденијем у Прет/Попразништву и на Оданије (сем Прет/Попразништва и оданија Божића и Богојављења).⁴ Тако и у Попразништву Крстовадне (иако се у *Типику* не каже), јер је тако на његово Оданије. На Полагању појаса ризе Пресвете Богородице, на **И НЫНѢ**: Догматик владајућег гласа.

б. кад је **ЯМНАДѢА**: *Минеј* 3, *Октоих* 3 (други, трећи и четврти мученичан, први се изоставља). **СЛѢВА**, **И НЫНѢ**: Догматик владајућег гласа.⁵

В. УОЧИ НЕДЕЉЕ:⁶

1. мали свети: *Октоиха* 7, светог из *Минеја* 3.

2. два мала света: *Октоиха* 4, светих 6.

3. свети на 6: *Октоиха* 6, светог на 4.

4. свети с Полијелејем и Бденијем: *Октоиха* 4, светог 6.

⁴ *Минеј* 20. децембар и 31. децембар, ваљда што се од 20. до 31. децембра *Октоих* не пева.

⁵ **ЯМНАДѢА** се суботом узима и у Божићни, Петров и Госпојински пост, јер се таква служба покојнима узима и уз Велики пост; не узима се у Педесетници.

⁶ Ако се нема *Минеја*, онда стихире Богородичне Павла Аморејског (*Октоиха*, служба 1. гласа).

5. уочи 12 великих празника Христових: све Празника; Богородичних (и Сретења): *Октоиха* и Празника;⁷ *Слѡва* (светог ако има), *И њинѣ*: Догматик владајућег гласа.

6. у Прет/Попразништву:

а. мали свети: *Октоиха* 4, празника 3, светог 3.

б. два мала света: једног се служба узима са васкрсном и празничном, а другоме се служба пева на Повечерју.⁸ Тада се у недељу на *Гѡсподи възвѡхѡ* празничне стихире, узимају са Стиховњих.⁹

в. свети на 6, са Великим славословљем и Полијелејом: *Октоиха* 3, Празника 3, светог 4;¹⁰ *Слѡва*: Светог (ако има), ако нема: Празника, *И њинѣ*: Догматик владајућег гласа.¹¹

Вход

Типик разликује свете који имају Велико славословље и Вход, а немају и Полијелеј.¹² Преполовљење Педесетнице нема Полијелеј, а има Вход.

Прокимен

Прокимен је:

1. мали: дневни – пева се двапут цео и трећи пут прва половина се чита, а друга половина се пева.

2. велики: пева се три пута цео и четврти пут прва половина се чита, а пева се завршетак.

Велики Прокимени су:

– *Гѡсподѣ воцарѣсѡ*;

⁷ По Марковим главама у *Октоиху* и *Типику*.

⁸ *Црквени устав*, 22.

⁹ *М. типик*, 5. јануар.

¹⁰ *Општи минеј*.

¹¹ Преображење.

¹² *Типик*, гл. 21.

– Затим два на Господње Празнике: **Ктò Бòгъ вѣлїи, и Бòгъ нáшъ.**¹³ Због тих Прокимена има Вход, а по Прокимену одмах **Гцѣмъ всѣ.**¹⁴

Но, ако ти Празници падну у суботу, онда је уочи њих Велики Прокимен, а на дан Празника **Гòсподъ воцарїса.**¹⁵

3. Још су велики Прокимени: **Не ѡбратї и Дáл єсї** у недеље Великог поста.¹⁶

- Иначе је уочи свих Празника дневни Прокимен.
- Уочи суботе кад је **Алмлѣла** такође дневни Прокимен.
- Уочи Суботе месопусне: **Алмлѣла.**

Паримије:

Паримије имају свети са Входом и остали велики празници (Преполовљење Пасхе их има).

На Литији, стихире (Литијске)

Литија има кад је Бденије (свети с Полијелејем) а мањи Празници немају Литије

1. уочи Недеље увек (у већим манастирима и црквама).
2. уочи святих са Бденијем.

А. СЕДМИЧНИХ ДАНА

– стихира храма, стихире светог, **Слáвa: светог, Ї нѣнѣ:** богородичан васкрсан стиховњих по гласу Славе.¹⁷

у Прет/Попразништву: стихире храма или празника, и светог, **Слáвa: светог, Ї нѣнѣ:** Празника.

¹³ Црквени устав, 70.

¹⁴ Крстовдан.

¹⁵ Минеј, Крстовдан.

¹⁶ Типик.

¹⁷ Општи минеј.

Б. УОЧИ СУБОТЕ: као под А.

В. УОЧИ НЕДЕЉЕ:

1. мали свети: свети на 6 стихира храма, **Слáva**: светог (ако има), **И њи́нѣ**: богородичан.¹⁸

2. свети са Великим славословљем: као под 1, само се и стиховња стихира светог пева на литији.¹⁹

3. свети са Полијелејм: стихира храма и светога (са стиховње), **Слáva**: светог (једна од стиховњих), **И њи́нѣ**: богородичан васкрсан са стиховњих стихира по гласу Славе.²⁰

4. свети са Бденијем: као и седмичних дана.

5. у Претпразништву: стихира храма, и Претпразништва са стиховње.

6. у Попразништву: празника стиховње (ако је свети с Полијелејем, и његове), **Слáva**: светог (ако има), **И њи́нѣ**: празника са стиховњих на Јутрењи.²¹

Уочи мањег светог храмовног, за литијске стихире се узимају стихире са Хвалитних²² или из *Општег минеја*.

На Стиховње, стихире

А. СЕДМИЧНИХ ДАНА:

1. мали свети: *Октоиха*, **Слáva**, **И њи́нѣ**: *Октоиха*.

– ако свети има Славу: **Слáva**: светог, **И њи́нѣ**: богородичан по гласу Славе с краја *Минеја*.

¹⁸ *Типик*, гл. 5. А по *Октоиху*, служба 1. гласа: стихира храма, па једна од стихира Богородици Павла Аморејског писаних иза стихира васкрсних на *Гѡсподи воззваѡхъ* у суботу на Вечерњу службу 1. гласа – *Октоих*, Москва 1981, 24.

¹⁹ *Типик*, гл. 5.

²⁰ *Октоих*.

²¹ Попразништво Крстовадне.

²² Мратинковић, *Типик*.

– ако свети има и стихиру она се узима са својим стихом по стихирама *Октоиха*.

2. свети са великим славословљем и већи: *Октоих* се не узима, све из *Минеја*.

3. у Претпразништву или Попразништву: Празника, светог стихира са стихом (ако има²³), *Слáva* светог (ако има), *И њинѣ*: празника.²⁴

Б. УОЧИ СУБОТЕ

а. кад је *Богъ Гóсподъ*:

1. мали свети: три мученична са *Гóсподи воззвахъ* (први се изоставља;²⁵ но, у осмом гласу свега су три мученична, остали су покојнима) са обичним припевима, *Слáva*: светог, *И њинѣ*: богородичан по гласу Славе с краја *Минеја*.²⁶ Ако свети нема славе, онда: *Слáva, И њинѣ: Октоиха*.

2. свети са Великим славословљем и више: као и седмичних дана.

3. у Прет/Попразништву: као и седмичних дана.

б. кад је *Алмѣдѣ*:

стиховње *Октоиха* са припевима: *Блажѣни, ꙗже њзбрѣлѣ њ прѣлѣ ѣгѣ, Гóсподи, њ Пáмѣть њхъ въ рѣдѣ њ рѣдѣ; и: Дѣшѣ њхъ во благѣхъ водворѣтѣ.*²⁷

В. УОЧИ НЕДЕЉЕ

а. било какав свети: стихире васкрсне гласа, *Слáva* (светог ако има), *И њинѣ*: васкрсан богородичан по гласу Славе. Ако свети нема Славе, *Слáva* и *И њинѣ* богородичан

²³ *Октоих*.

²⁴ *Октоих*.

²⁵ *Октоих*.

²⁶ У Црквеном уставу: богородичан *Октоиха*; но, како уочи суботе има на крају *Минеја* богородичан, а на *Гóсподи воззвахъ* не може доћи, онда свакако долази на Стиховње.

²⁷ Субота месопусна.

васкрсан гласа. Ако је Празник Христов из броја 12. узима се све Празника.

б. у Претпразништву и Попразништву: васкрснестихире гласа, **Слáva** (светог ако има), **И њѣнѣ**: Претпразништва или Празника.²⁸

Тропари

Највише су могућа три тропара, рачунајући и богородичан.²⁹

А. СЕДМИЧНИХ ДАНА:

1. мали свети: тропар светог, **Слáva** (другог светог ако има), **И њѣнѣ**: богородичан по гласу последњег тропара.

– Ако свети нема тропара, узима се општи тропар према лику.³⁰

2. свети са Великим славословљем, Полијелејем и Бденијем (ако не бива Литија): тропар светог, **Слáva**, **И њѣнѣ**: богородичан васкрсан по гласу тропара.³¹

3. свети са Бденијем: тропар светог двапут, **Богорóднице Дѣво** једанпут (кад има Литија).

4. у Прет/Попразништву: тропар светог, **Слáva** (другог светог ако има), **И њѣнѣ**: празника.

– Ако свети нема тропара: Празника једанпут.³²

– Ако је свети са Бденијем: на Литији: тропар светог двапут, **Богорóднице Дѣво** једанпут.

– Свети с Полијелејем и Бденијем, ако се не служи Литија: светог, **Слáva**, **И њѣнѣ**: Празника.

²⁸ Општи минеј.

²⁹ Типик, Москва 1906, гл. 52, уочи недеље, л. фѡ.

³⁰ Октоих, правило на крају на Бóгъ Гóсподъ; по Триоду, Сирна среда: дневни, **Слáva**, **И њѣнѣ**: богородичан његов.

³¹ Типик, гл. 52.

³² Октоих.

У Попразништву Божића (кад се служи Литија), Свети Стефан: светог двапут, Празника једанпут.

Уз Божићни и Петров пост, кад је *Алмлаџа*: као уз Велики пост.

Б. УОЧИ СУБОТЕ

а. кад је *Богъ Господъ*:

1. тропар светог, *Слава*, *И њинѣ*: богородичан васкрсан владајућег гласа, ма који свети био (сем Христових и Богородичних празника и светих са Бденијем на Литији кад се узима: тропар светог двапут, *Богородице Дѣво* једанпут).

– У Суботу меспопусну: *Глѣбною мѣдрости, Слава, И њинѣ: Тебѣ њ стѣнѣ*.

– У Суботу сиропусну: *Бѣже отѣца нашихъ, Слава, И њинѣ: Бѣже ѿ вѣка*.

2. ако је Прет/Попразништво: као под А. 4.

б. кад је *Алмлаџа*:

глас 2: *Ѧпостоли, мѣченицы ѡ пророцы, Слава: Помани Господи ѡкоу блѣгъ, И њинѣ: Мати свѣтѣла*.

В. УОЧИ НЕДЕЉЕ:

а. ако није Бденије:

1. тропар васкрсан гласа, *Слава*: (светог ако има), *И њинѣ*: богородичан васкрсан по гласу последњег тропара. Ако су два света са два тропара: друго се светог тропар на Вечерњу не узима.

2. у Прет/Попразништву: тропар васкрсан, *Слава*: светог (ако има), *И њинѣ*: празника.³³

б. ако је Бденије:

1. мали свети, свети са Великим славословљем и Полијелејем: *Богородице Дѣво* трипут.

2. свети са Бденијем: *Богородице Дѣво* двапут, светог једанпут.³⁴

³³ *Типик*, гл. 52.

³⁴ *Општи минеј*.

3. у Претпразништву:

– мали свети, свети са Великим славословљем и Полијелејем: **Богороднице Дѣво** двапут, Празника једанпут.³⁵

– свети са Бденијем: **Богороднице Дѣво** двапут, светог једанпут.³⁶

– уочи Обрезања (када падне у недељу): тропар Светог Василија двапут, **Богороднице Дѣво** једанпут.

ПОВЕЧЕРЈЕ:

Повечерје је: Велико, Мало и Пасхално.

Велико се служи у седмичне дане Великог поста; затим, на Велики понедељак и уторак, у дане Божићњег и Петровског поста када се пева **ѦмнѦдѦа**;³⁷ а **Мало** се служи преко целе године, од Томине недеље до Великог поста; затим, у недељне и празничне дане Великог поста, на Цвети, Велику среду и Велики петак. **Пасхално**: светле седмице.

По *Типику*,³⁸ Повечерје се врши по вечери.

После возгласа: **ЦрѦю небѦснѦй, ТрскаѦтѦе, па ПрѦидѦте поклонѦмѦ**, и три псалма.³⁹

Канон:

Канон се на Повечерју чита после **ѦѦрѦю**:

1. од Недеље Свих светих до Великог поста: Канон Богородичан владајућег гласа (сем кад у *Минеју* вели да је служба светог на Повечерју; тада се узима канон светог (са Јутрење)).

³⁵ *Општи минеј*.

³⁶ На Сабор Светог Јована у недељу, главе о храмовној слави.

³⁷ *Типик*, 14. новембар, шесто зрн.

³⁸ Гл. 7. зрн

³⁹ По Црквеном уставу, страна 3: Повечерје се врши одмах по Вечерњи; свештеник возглас: **БлагословѦнѦ БѦгѦ нашѦ**, па одмах: **ПрѦидѦте поклонѦмѦ**, и три псалма.

2. недељом увече, ако је уочи недеље било Бденије, канон Богородичан се не узима.⁴⁰

3. у Претпразништву Божића и Богојављења су дво-песнеци и трипеснеци, с припевом: **СЛА́ВА ТѢБѢ БՅՅԷ ՆԱՏԻ, ՏЛАՅԱ ТԵԲԷ՛Ց.**

– Тада се певају ирмоси, а на осмој песми се пева: **ՄԵԼՈՒՄԻՅԱ, ԲԼԱԳՈՎՈՒՄԻՅԱ;**⁴¹ иначе ирмоси на свакодневном Повечерју не певају се.⁴²

– Уместо **ՏՈՒՏՅՈՒՄ**: Ирмос 9. песме.⁴³

4. у Попразништву ових празника, не узима се канон Богородичан,⁴⁴ и ни један други сем кад је наведен светог.⁴⁵

5. Не поје се никакав канон: Светле седмице; у дане Сирне и Месопусне недеље осим Сирне среде и петка (но, ако у те дане падне Сретење, онда се на Повечерју поје трипеснец јутрењски тога дана у који падне Сретење); и у дане свете Педесетнице (почињући од вечера понедељника Светог Духа до недеље Свих светих).

– **ՏՈՒՏՅՈՒՄ** се узима и тад и у Попразништву осталих празника.⁴⁶

*Тропари по **ՏՈՒՏՅՈՒՄ**:*

А. СЕДМИЧНИХ ДАНА:

1. мали свети: тропар храма Христовог или Богородичног, седмичног дана, храма светог, па **ԲՅՅԷ ՕՏԷՅՑԱ ՆԱՏՆԻՄԻՅԱ**, и остали тропари из *Часослова*.

⁴⁰ Триод Сиропусна недеља.

⁴¹ *Минеј*, 20. децембар.

⁴² Мирковић, *Хеортологија*, 94.

⁴³ 2. јануар.

⁴⁴ *Минеј*.

⁴⁵ 26. и 30. децембар.

⁴⁶ Док се пева **ՏՈՒՏՅՈՒՄ** стоје монаси откривене главе; по **ՏՈՒՏՅՈՒՄ**, велики поклон – *Устав лавре Светог Јована Златоустог*, саставио игуман Кирило, превео отац Јустин Поповић.

Кад је храм Арханђела, уочи понедељка не узима се тропар храма.

Уочи уторка: тропар храма Претече.⁴⁷

Уочи четвртка: тропар храма апостола⁴⁸ (но, уочи четвртка, као је храм Арханђела или Претече, тропар им долази пре дневног).⁴⁹

(Вероватно да уочи суботе не узима се тропар храма Свих светих.)

2. уочи светих са Великим славословљем, Полијелејем и Бденијем: само кондак светог.⁵⁰

3. у Прет/Попразништву: кондак Празника. Ако је свети са Великим славословљем, Полијелејем и Бденијем: кондак светога, Слава, И њиѣ: празника.⁵¹

Б. УОЧИ СУБОТЕ:

а. кад је Бѡгъ Гѡсподъ:

1. мали свети: тропар храма Христовог или Богородичног, па дневни: **Ѧпѡстоли, мѡченицы њ пророцы, Слава: Со свѡтыѡмн, И њиѣ: Ѧѡкѡ начѡтки.**

ако је храм светог: **Ѧпѡстоли, мѡченицы њ пророцы, Слава: Со свѡтыѡмн, И њиѣ: Ѧѡкѡ начѡтки** (тропар храма светог се не узима⁵²).

2. свети са Великим славословљем и више: као седмичног дана.⁵³

3. у Прет/Попразништву: као под А.З.

б. кад је **Ѧмнѡѡѡ**: у храму Христовом и Богородичном: као под Б.1., само се иза **Ѧпѡстоли, мѡченицы њ пророцы**, додаје: **Помѡни Гѡсподи Ѧѡкѡ блѡгъ.**

⁴⁷ Типик, гл. 52.

⁴⁸ Типик, гл. 52.

⁴⁹ Типик, гл. 52.

⁵⁰ Типик, гл. 52, примедба иза недеље.

⁵¹ На крају *Октоиха*, и Типик, гл. 52.

⁵² Типик, гл. 52.

⁵³ Типик, гл. 52. иза недеље.

В. УОЧИ НЕДЕЉЕ:

1. мали свети: само кондак васкрсан.

2. свети са Входом и са Великим славословљем⁵⁴ (и полијелејни и бденијски кад се не држи Бденије): кондак светог.

3. у Прет/Попразништву:

а. мали свети: кондак васкрсан

б. свети с Полијелејем: кондак светог, Слѡва, И нынѣ: празника.⁵⁵

– **стихире** иза канона светог (кад се тај канон узима) читају се одмах по свршетку канона.⁵⁶

– ако се служба светог узима на Повечерју, онда се иза канона узимају његове стихире са Господи воззвахъ,⁵⁷ с припевом на пример: Преподѡбне Ѡтче Паллѡдіе, молї Бѡга ѡ насъ,⁵⁸ Свѡтѡїи мѡчениче Ирїнархе, молї;⁵⁹ Свѡщенномѡчениче Евѡлїе, молї;⁶⁰ Преподѡбнїи отцы, молїте Бѡга ѡ насъ.⁶¹

– Достѡйно се и тад узима.⁶²

– Повечерје се не узима кад се служи Бденије;⁶³ но, по Уставу Лавре Светог Јована Златоуста,⁶⁴ Повечерје се у таквом случају врши после Мале вечерње.

⁵⁴ Типик, гл. 52. иза суботе.

⁵⁵ Типик, гл. 52.

⁵⁶ Триод, Прве недеље поста: тѡже гтїхїры.

⁵⁷ и послѣди гтїхїры ѡ, 21. децембар.

⁵⁸ 27. новембар.

⁵⁹ 28. новембар.

⁶⁰ 26. децембар.

⁶¹ Субота сиропусна, на Јутрењу.

⁶² 16. август: И нынѣ: Достѡйно.

⁶³ Типик, гл. 7; Минеј, 17. децембар; недеља по Божићу и недеља Томина; зрїи: ѡ ѡдѣже бдѣнїѡ не бывѡетѡ на повечерїи глаголѡмѡ.

⁶⁴ Предео отац Јустин Поповић.

ПОЛУНОЋНИЦА:

Полуноћница је: Свакодневна, Суботна, Недељна и Пасхална.

Кад се служи Бденије, Полуноћница се не узима.⁶⁵

По катизми 17: **СЛАВА, И НЫНѢ: ВѢРОЮ.**

Тропари:

А. СЕДМИЧНИХ ДАНА:

1. мали свети, са Великим славословљем (и Бденијем), у Прет/Попразништву: из *Часловца*.

2. на Христове и Богородичне празнике, Лазареву суботу, Преполовљење, други дан Божића, други дан Богојављења, други дан Духова:

– по првом Трисветом: тропар празника,

– по другом Трисветом: кондак празника затим: **ГЌСПОДИ ПОМЀЛЃИ** 12 пута, и Отпуст. (Молитва **ПОМЀНИ ГЌСПОДИ** се не узима.)

На Оданије Васкрса: **СОБЕЗНАЧАЉНОЕ, СЛАВА, И НЫНѢ:** богородичан његов; по другом Трисветом: кондак Пасхе.⁶⁶

3. На Ивањдан, Петровдан, Усековање и храмовног светог:

– по првом Трисветом: тропар светог, **СЛАВА, И НЫНѢ:** богородичан васкрсан по гласу тропара.

– по другом Трисветом: само кондак светог.

Молитва **ПОМЀНИ ГЌСПОДИ** ни тад се не узима.⁶⁷

Б. СУБОТОМ: из *Часловца*. Остало као под А.

В. НЕДЕЉОМ: само из *Часловца*.

⁶⁵ *Титик*, недеља Томина, друго.

⁶⁶ На крају *Октоиха*.

⁶⁷ На крају *Октоиха*.

ЈУТРЕЊА

Тропарѝ на Бѡгъ Гѡсподъ:

А. СЕДМИЧНИХ ДАНА:

1. мали свети: тропар светог двапут, *Слѡва*: другог светог (ако има), *И њѡнѣ*: богородичан (средом и петком крстобогородичан) мали, с краја *Часловца* или *Минеја*, по гласу последњег тропара;

– Уз Божићни и Петров пост, кад је *Ѧмнѡѡ*: тропар тројични гласа.

2. свети са Великим славословљем и више: тропар светог двапут, *Слѡва*, *И њѡнѣ*: богородичан васкрсан по гласу тропара.

3. на дванаест великих празника: тропар Празника двапут, *Слѡва*: светог (ако има), *И њѡнѣ*: празника.⁶⁸

4. у Прет/Попразништву: тропар Празника двапут, *Слѡва*: светог (ако има), *И њѡнѣ*: празника.⁶⁹

Ако су два света с тропарима: Празника једанпут, светог једанпут, *Слѡва*: другог светог (ако има), *И њѡнѣ*: Празника.⁷⁰

Б. СУБОТОМ:

а. кад је Бѡгъ Гѡсподъ:

1. мали свети: тропар светог двапут, *Слѡва*, *И њѡнѣ*: богородичан васкрсан по гласу тропара (јер се богородичан васкрсан гласа пева по првом седалну).⁷¹

2. свети са Великим славословљем, Полијелејем и Бденијем: тропар светог двапут, *Слѡва*, *И њѡнѣ*: богородичан васкрсан владајућег гласа.⁷²

⁶⁸ *Црквени устав*, 25; *Типик*, Оданије Мале Госпојине.

⁶⁹ На крају *Октоиха*.

⁷⁰ *Типик*, гл. 52.

⁷¹ *Типик*, *Октоих*.

⁷² *Октоих*, пред суботом 1. гласа.

3. у Прет/Попразништву: као под А.4.

б. кад је **Ѕлннлџџа**:

Ако није празник апостола или великог светог, или ако свети нема тропар – а ако хоће настојатељ, онда се уместо **Бѡгѡ Гѡсподѡ** пева на глас 2: **Ѕлннлџџа** трипут, с тропарима: **Ѕпѡстолн, мѡченицы н прорѡцы** двапут, **Слѡва: Помѡнн Гѡсподн ѡкѡ блѡгѡ, Ѕ нннѡ: Мѡти свѡтѡѡ.**⁷³

В. НЕДЕЉОМ:

1. мали свети: тропар васкрсан двапут, **Слѡва: светог** (ако има), **Ѕ нннѡ: богородичан** васкрсан по гласу последњег тропара. (Кад свети има тропар, онда се богородичан владајућег гласа пева по првом седалну.)⁷⁴

2. два мала света с тропарима: васкрсан једанпут, светог једанпут, **Слѡва: другог светог, Ѕ нннѡ: богородичан** васкрсан по гласу последњег тропара.⁷⁵

3. свети са Великим славословљем, Полијелејем и Бденијем: као под В.1.

4. у Прет/Попразништву: васкрсан двапут, **Слѡва: светог** (ако има), **Ѕ нннѡ: Празника.**

Катизме:

А. СЕДМИЧНИХ ДАНА:

– Ма какав свети: две по правилу у *Псалтиру* (од понедељка по Оданију Крстовадне: три кад је мали свети, две кад је свети са Великим славословљем и више).

Б. СУБОТОМ:

– Катизма шеснаеста и седамнаеста (на 17. катизми, кад је **Бѡгѡ Гѡсподѡ, свештеник кади**).⁷⁶

⁷³ *Октоих*, пред службом суботном.

⁷⁴ *Типик*, гл. 52.

⁷⁵ *Типик*, гл. 52; *Општи минеј*.

⁷⁶ *Типик*, субота.

В. НЕДЕЉОМ:

1. мали свети и свети са Великим славословљем: катизма друга и трећа, по другом седалну 17; па тропари по Непорочни.

2. свети с Полијелејем и Бденијем: по другом седалну, Полијелеј, Псалам избрани без Слава, **И њиѣ**, но одмах тропари по Непорочни (без 17. катизме).

– Од Крстовадне сваке недеље: по другом седалну, Полијелеј (без 17. катизме), до Недеље сиропусне, као у Прет/Попразништву Божића и Богојављења.⁷⁷

Седални:

А. СЕДМИЧНИХ ДАНА

1. мали свети: два седална из *Октоиха*:

– од 22. септембра, управо од првог понедељка по Оданију Крстовадне, до 20. децембра: три.

– од 20. децембра до 14. јануара: два.

– од 15. јануара до суботе уочи Недеље о блудном сину: три.

– у Недељу месопусну и сиропусну: два.

– уз Велики пост: три (**И њиѣ сѣдальны ѿгда стїхословитєа каѣтєма**).

2. свети са Великим славословљем и више: само из *Минеја* (увек два).

У Прет/Попразништву: Празника.⁷⁸

Б. СУБОТОМ

а. кад је **Богъ Господъ**:

⁷⁷ *Псалтир*. По *Триоду* је, пак, у Недељу о митару и фарисеју: катизма 17, **ѿггелскїи соборъ**; а тако и по правилу у *Минеју*, ако Попразништво Сртења падне у Недељу о митару и фарисеју.

⁷⁸ Петком у *Октоиху* су писана три седална, а у *Псалтиру* су одређене две катизме.

1. мали свети: два седална, увек из *Октоиха*.
2. свети са Великим славословљем и више: седални светог из *Минеја*.
3. у Прет/Попразништву: седални из *Минеја*, празника.

б. кад је *Ѕлладѣа*:

– други и трећи мученичан (први се изоставља); затим стих: *Дивенъ Бѡгъ*, па четврти мученичан; стих: *Блаженн, ѿже ѿзбраѣа* покојин гласа, *Слѡва, Ї нынѣ*: богородичан другог седална; катизма 17. На две Славе, после прве Славе: Мала јектенија: за упокојене (па молитву: *Бѡже дѡхѡвъ*: 40 пута „Господе, помилуј“); по другој Слави: тропари по Непорочни за покојне, Јектенија мала за упокојене. По возгласу: *Покѡй, Спасе нашь, Слѡва, Ї нынѣ: Ѡ дѣвы*; па 50. псалам.

В. НЕДЕЉОМ

1. мали свети и свети са Великим славословљем: васкрсни.
2. свети с Полијелејем и Бденијем: васкрсни; а по Полијелеју и тропарима по Непорочни: седални светог први и други, *Слѡва*: седалан потом Полијелеју, *Ї нынѣ*: богородичан, потом Степена и Прокимен гласа.

По катизмама:

А. СЕДМИЧНИХ ДАНА

1. кад је мали свети: нема јектеније.
2. кад је свети са Великим Славословљем и више: Мала јектенија.
3. у Прет/Попразништву: Мала јектенија.

Б. СУБОТОМ: увек Мала јектенија.

В. НЕДЕЉОМ: увек Мала јектенија.

Недељом по Оданију Крстовадне, до 20. децембра поје се Полијелеј и кад је мали свети.

Од 20. децембра до 14. јануара само кад је Велики свети, узима се Мала јектенија.

Од 14. јануара до Сиропусне недеље поје се опет Полијелеј сваке Недеље.⁷⁹

ПО ЈЕВАНЂЕЉУ и псалму 50.

Кад је свети с Полијелејем и Бденијем у седмични дан и Суботу: *Слѡва, молѣтвами стаго...* који се празнује.⁸⁰

Кад је свети без Еванђеља по седалнима: *Гди помнѡи,* трипут, *Слѡва И њинѡ* па 50 псалам.⁸¹

Канони:

А. СЕДМИЧНИХ ДАНА

1. мали свети: канони *Октоиха* први на 6, други на 4 и светог из *Минеја* на 4. (По трећој, шестој, осмој и деветој песни, Ирмос последњег канона.)⁸²

2. два мала света: канон први *Октоиха* на 6, обају светих по 4.⁸³

3. свети на 6 и са Великим славословљем: оба из *Октоиха* (без мученичних) по 4, и светог на 6.⁸⁴

Зачеће Св. Ане (9. децембра) први канон на 8, други на 6 (*Октоих* се не узима).

4. свети са Полијелејем и Бденијем: канон Богородици на 6 и светог на 8⁸⁵ – ако пред каноном светог у *Минеју*

⁷⁹ *Типик.*

⁸⁰ *Типик*, 21. мај.

⁸¹ Ирмологија, *Типик*, гл. 9.

⁸² Ирмологија, по трећој песни, *Типик*, гл. 9.

⁸³ *Типик*, гл. 11, на крају *Октоиха*.

⁸⁴ *Типик*, гл. 11.

⁸⁵ Канон Богородици с краја *Октоиха* или *Часловца* из Молебна Богородици – објашњење на крају тог канона у *Октоиху*.

није писан већ тај канон (Богородици);⁸⁶ или нарочит канон Богородици;⁸⁷ или указан неки други.⁸⁸

На Ивањдан, Петровдан, Сабор Св. Апостола (30. јун), Усековање, само канон светих.

5. у Прет/Попразништву: канон Празника 8, светог 4.

– два мала света: канон Празника 6, светих по 4.

– свети са Великим славословљем: канон Празника 6, светог 6.

– Свети с Полијелејем и Бденијем: канон Празника 6, светог 8.⁸⁹

Б. СУБОТОМ

а: кад је Бѡгъ Гѡсподъ:

1. мали свети:

– храма Христовог или Богородичног 6, светог 4, *Октоиха* (први) 4.

– у храму светог: канон светог из *Минеја* 6, храма 4, *Октоиха* (први) 4.

2. два мала света: канон првог светог 6, другог 4, *Октоиха* (први) 4, а храма се изоставља.⁹⁰

3. свети са Великим славословљем, Полијелејем и Бденијем:⁹¹

– канон храма Христовог или Богородичног 6, светог 8.

– ако је храм светог: канон Богородици с Јутрење прошле недеље 6, светог 8 (храма светог се изоставља).⁹²

4. у Прет/Попразништву: као под А.5.⁹³

⁸⁶ 13. новембар, 5. јул, 17. јануар.

⁸⁷ Као, на пример: 5. децембра, 28. септембра, 30. новембра.

⁸⁸ Осми новембар.

⁸⁹ *Општи минеј*.

⁹⁰ Други Канон упокојеним Октоиха узима се на Повечерју, или на Панихиди уочи Суботе (петак – 1. глас) или на јутрењи Суботе када се не користи *Минеј* (субота 1. глас).

⁹¹ *Општи минеј*.

⁹² *Типик*, гл. 11.

⁹³ Као у правилу пред *Општим минејем*, само *кромѣ недѣли*.

б. кад је *Илннѣа*: као под Б.1. и 2.

В. НЕДЕЉОМ

1. мали свети: канон васкрсан 4, крстоваскрсан 3, Богородичин 3 (иза крстоваскрсног), светог из *Минеја* 4.

2. два мала света: канон васкрсан 4, крстоваскрсан 2, Богородичин 2, оба светих на 8.⁹⁴

3. свети на 6: канон васкрсан 4, крстоваскрсан 2, Богородичин 2, светог 6;⁹⁵ тако и светог са Великим словословљем.

4. свети с Полијелејем: као под В.3.; но, ако свети има два канона, узимају се на 8, а крстоваскрсан се изоставља.⁹⁶

5. свети са Бденијем: васкрсан 4, Богородичин 2 и светог 8.⁹⁷

б. у Прет/Попразништву:

а. мали свети: канон васкрсан 4, Богородичин 2, Празника 4 и светог 4.

б. два мала света: служба другог светог се узима на Повечерју.⁹⁸

в. свети с Полијелејем: канон васкрсан 4, Празника 4 и светог 6.⁹⁹

Припеви уз тропаре канона су из Ирмологије:

А. СЕДМИЧНИХ ДАНА

1. мали свети: читају се стихови прве песме *Госпóдєвн поѣмъ*, до *ѡгѡстѣша*, а онда се узима по један стих уз ирмосе и тропаре Канона.

⁹⁴ *Општи минеј*,

⁹⁵ Види недеља 1. глас, тако и светог са Великим славословљем.

⁹⁶ *Општи минеј*.

⁹⁷ *Типик*, гл. 3.

⁹⁸ *Црквени устав*, 22.

⁹⁹ *Општи минеј*.

На 6, 7. и 9. песми не читају се стихови пре ирмоса, јер их је мало, него ирмос и један тропар без стиха.¹⁰⁰

2. кад је Прет/Попразништво или свети са Великим славословљем и више: стихови **Поѣмъ Господѣвн** читају се одмах уз тропаре.¹⁰¹

Б. СУБОТОМ:

а. кад је **Богъ Господъ**: узимају се као под А.2.¹⁰²

б. ако је **ѿллнаѿа**: као под А.1. (**Господѣвн Поѣмъ...**)

В. НЕДЕЉОМ:

читају се стихови **Поѣмъ Господѣвн** као под А.2.

Катавасија:

Катавасија се пева после тропара сваке песме канона:

А. СЕДМИЧНИХ ДАНА И СУБОТОМ: кад је свети са Великим славословљем и више.

Б. НЕДЕЉОМ: увек.

– од Оданија Крстовадне (21. септембра) до Ваведења (21. новембра): *Благовештењска*

– од Ваведења до Оданија Божића (31. децембра): *Божихна* (петог децембра катавасија је: ирмоси другог Божићњег канона)

– од 1. јануара до Оданија Богојављења (13. јануара): *Богојављенска*

– од 13. јануара до Оданија Сретења: *Сретењска*

– од Оданија Сретења (сем неких дана свете Четрдесетнице и целе Педесетнице) до 1. августа: *Благовештењска*

¹⁰⁰ *Ирмологија.*

¹⁰¹ *Ирмологија, Типик, гл. 18.*

¹⁰² *Типик, гл. 12.*

– од 1. августа до Оданија Крстовадне (21. септембра):
Крстовданска

Ова Катавасија се не пева:

а. у Попразништву Преображења: пева се *Преображенска*

(на Преображење и Оданије његово: Крстовданска)

б. од 14. августа до Оданија Успења: узима се *Успенска*

По трећој и шестој песми канона:

А. СЕДМИЧНИХ ДАНА

1. мали свети:

– по трећој песми: седалан светог са богородичним или крстобогородичним.

– по шестој песми: кондак и икос светог – ако свети нема кондака, узима се општи према лику.¹⁰³

У Божићни пост ако је *Јмнлџѡ*, а нема кондака: Мученичан *Октоиха* са другог *Седална*.¹⁰⁴

2. два мала света (оба са кондацима):

– по трећој песми: кондак и икос првог, седални оба света са богородичним или крстобогородичним.

– по шестој песми: кондак и икос другог светог.

3. свети са Великим славословљем, Полијелејем и Бденијем:

– по трећој песми: седалан светог са богородичним.

– по шестој песми: кондак и икос светог.

4. у Прет/Попразништву:

– по трећој песми: кондак с икосом празника, седални светог, *Слѡка*, *Ї њѡнѡ*: празника.

– по шестој песми: кондак и икос светог.

¹⁰³ *Октоих*.

¹⁰⁴ 29. новембар.

Б. СУБОТОМ:

а. кад је **БѢГЪ ГОСПОДЪ**: као под А

б. кад је **ѦЛЛИДѦ**:

– по трећој песми: обична јектенија, кондак и седалан *Минеја*.

– по шестој песми: Јектенија за упокојене, кондак и икос за упокојене.

В. НЕДЕЉОМ:

ма који свети (сем у дванаест Христових празника, кад се узима све празника):

– по трећој песми: кондак с икосом и седалан са богородичним светог.

– Прет/Попразништво: кондаци са икосима Празника и светог, седален светог, **СЛАВА**, **И НЫНѦ** Празника.

– по шестој песми: у сваком случају (сем на Христове празнике из броја 12), кондак с икосом васкрсан.¹⁰⁵

ВЕЛІЧИТЪ ДѢШѦ МОѦ

Пева се седмичних и недељних дана, на празнике светих, мање Христове и Богородичине, у Прет/Попразништву преко целе године. Увек кад се пева **ВЕЛІЧИТЪ ДѢШѦ МОѦ**, пева се по гласу првог канона.¹⁰⁶

Не пева се на дванаест Христових и Богородичиних празника, на Обрезање, на Света Три Јерарха и на Оданије

¹⁰⁵ *Типик*, глава 3.

¹⁰⁶ 1. септембар, први канон 1. гласа, други 4, трећи 8. – *Минеј*. То што се у *Минеју* 1. септембра наводи да је **ВЕЛІЧИТЪ ДѢШѦ МОѦ** 6. гласа, а први канон је 1. гласа, други 4, а трећи 8. гласа, сматрам да је негда први канон био 6. гласа, па је доцније написан нови канон 1. гласа, а дотадашњи 6. гласа изостављен. Ово се утолико пре могло учинити што је тога дана мноштво помена Светих, чија је служба током времена додавана осталим. Поготово кад је тога дана дошло и *начало индикта гирѣчь новагѡ лѣта* (*Типик*, Москва 1906, л. 52а).

12 великих празника. Но, ако Оданија дванаест великих празника или великих Богородичних празника, Обрезање и Света Три Јерарха падну у недељу, онда се пева **ВЕЛИЧИТЪ ДЪША МОЉ**.

Затим, не пева се од Лазареве суботе до Томине недеље, и у недељне дане Свете Педесетнице, сем седме недеље (Светих отаца).¹⁰⁷

Уз **ВЕЛИЧИТЪ ДЪША МОЉ**, мали поклон.

ДОСТОЊИШ:

Пева се седмичних дана (и суботом кад се чита **ГОСПОДЕВИ ПОЉМЪ**).¹⁰⁸ После њега, велики поклон. Пева се по гласу првог канона (нема разлога због којег би се певало по гласу последњег канона, а не по гласу првог као **ВЕЛИЧИТЪ ДЪША МОЉ**).¹⁰⁹

СВАТЪ ГОСПОДЪ БОГЪ НАШЪ:

Узима се пред васкрсним ексапостиларима – у Српској цркви, увек 2. гласа.¹¹⁰

Светилан:

У Српској цркви пева се увек 2. гласа (са другачијим мелодијским завршетком), сем на велике Христове празнике: Божић, Богојављење, Васкрс, кад се пева свечано 8. гласом.

¹⁰⁷ *Типик*, гл. 20.

¹⁰⁸ *Ирмологија*.

¹⁰⁹ По уставу лавре Светог Јована Златоустог – превео отац Јустин: по гласу последњег канона.

¹¹⁰ Раније се певало: у Суботу Лазареву: 1. гласа; на Цвети: 4. гласа; у Томину недељу: 1. гласа.

А. СЕДМИЧНИХ ДАНА:

1. мали свети: светилан *Октоиха*, *Слава*, *И њинѣ*: богородичан или крстобогородичан његов. Ако свети има светилан: *Октоиха*, *Слава*: светог, *И њинѣ*: богородичан његов (но, средом и петком: крстобогородичан *Октоиха*).

2. два мала света: светилан први *Октоиха*¹¹¹, па светог, *Слава*: другог светог, *И њинѣ*: богородичан његов (или крстобогородичан *Октоиха*).

3. свети са Великим славословљем и више: светилан светог, *Слава*, *И њинѣ*: богородичан његов.

4. у Прет/Попразништву: светилан светог, *Слава*, *И њинѣ*: празника.

Уз Божићни и Петров пост кад је *Ѕлмлаџѡа*, светилан гласа.

Б. СУБОТОМ:

а. кад је *Бѡгъ Гѡсподъ*:

1. мали свети: светог, *Слава*: *Октоиха*, *И њинѣ*: богородичан његов.¹¹²

2. свети са Великим славословљем и више; затим, у Прет/Попразништву: као под А.3. и 4.

б. кад је *Ѕлмлаџѡа*: само *Октоиха*.

В. НЕДЕЉОМ:

1. мали свети и више: светилан васкрсан, *Слава*: светог (ако има), *И њинѣ*: богородичан васкрсан.

2. у Прет/Попразништву: васкрсан, *Слава*: светог (ако има), *И њинѣ*: празника.

¹¹¹ *Типик*, гл. 16.

¹¹² *Октоиха*.

Хвалитне стихире:

А. СЕДМИЧНИХ ДАНА

светог (ако има); ако нема, читају се хвалитни псалми.

(Ако свети има хвалитне, а Мало је славословље, по хвалитним не чита се **ТѢБѢ СЛАВА**, него одмах: **СЛАВА ТѢБѢ ПОКАЗАВШЕМЪ**).¹¹³

У Прет/Попразништву, а свети је са Великим славословљем и више: светог 4 (или: празника стиховње тог дана 3 – *Минеј*, и светог 3), **СЛАВА**: светог, **И НЪИНѢ**: празника. Велико славословље је по гласу **И НЪИНѢ** (само великих празника 6. гласа – свечано, не 6. гласа тропарски).

Б. СУБОТОМ:

а. кад је **БѢГЪ ГОСПОДЪ**:

1. мали свети: хвалитне се *Октоиха* не певају, него се узимају за стиховње са обичним припевима (стиховње *Октоиха* су упокојеним, зато се, када је **БѢГЪ ГОСПОДЪ**, не узимају).

2. свети са Великим славословљем и више: само светог.

б. кад је **АЛЛАДѢА**: певају се хвалитне *Октоиха*.

В. НЕДЕЉОМ:

1. васкрсне 8.

2. ако свети има хвалитне: васкрсне 4, светог са славом 4 (с припевима вечерњих стиховњих),¹¹⁴ **СЛАВА**: Еванђелска стихира, **И НЪИНѢ**: **ПРЕБЛАГОСЛОВѢННА ѢСН**.¹¹⁵

¹¹³ *Типик*, гл. 9, пето зорѣ.

¹¹⁴ *Типик*, гл. 4.

¹¹⁵ Попразништво Ваведења.

Стиховње стихире:

А. СЕДМИЧНИХ ДАНА: као на Вечерњи.

Б. СУБОТОМ:

а. кад је **Богъ Господь**:

1. мали свети: три мученична од хвалитних, с обичним припевима, **Слѡва**: светог (ако има, па **И њинѣ**: по гласу Славе с краја *Минеја*), **И њинѣ**: богородичан хвалитних *Октоиха*.

2. свети са Великим славословљем и више: као на Вечерњи.

3. у Прет/Попразништву: као на Вечерњи.

б. кад је **Ѧлладѡа**: стиховње *Октоиха*.

Тропари:

А. СЕДМИЧНИХ ДАНА:

као на Вечерњи (уз Божићни и Петровски пост, кад је **Ѧлладѡа**: **Благо ѣтъ** једанпут, па тропари као уз Велики пост).

Б. СУБОТОМ:

а. кад је **Богъ Господь**:

1. мали свети: тропар светог, **Слѡва**: другог светог (ако има), **И њинѣ**: богородичан мањи (не васкрсан) владајућег гласа.¹¹⁶

2. свети са Великим славословљем и више: тропар светог, **Слѡва**, **И њинѣ**: богородичан васкрсан владајућег гласа.¹¹⁷

3. у Прет/Попразништву: као на Вечерњи.

б. кад је **Ѧлладѡа**: као на Вечерњи.

Хрїстѣ свѣте чита свештеник.¹¹⁸

¹¹⁶ *Типик*, гл. 52.

¹¹⁷ *Типик*, гл. 15.

¹¹⁸ *Црквени устав*, 6.

После **Оутврди Бóже:**

– у храму кад је мали свети, одмах: **Прїидїте**, и Први час (без Отпуста Јутрење).

– празником (после Отпуста) – у притвору.¹¹⁹

ЧАСОВИ:

Тропар:

А. СЕДМИЧНИХ ДАНА

1. мали свети: **Слáва:** тропар светог из *Минеја*, **И њїнѣ:** богородичан часова.

Ако свети нема тропар, онда се узима општи према лику.¹²⁰

2. два мала света, сваки с тропаром: тропар првог светог, **Слáва:** другог светог, **И њїнѣ:** богородичан часова.¹²¹

3. свети са Великим славословљем и више: као под А.1.

4. у Прет/Попразништву:

а. мали свети: тропар празника, **Слáва:** тропар светог, **И њїнѣ:** часова.¹²²

б. два мала света, сваки с тропаром: на Првом часу, празника, **Слáва:** првог; на Трећем часу, празника, **Слáва:** другог; и тако наизменице.¹²³

в. ако свети нема тропара: тропар празника, **Слáва,** **И њїнѣ:** часова.

г. свети са Великим славословљем и више: као под А.4.а.

¹¹⁹ Венијамин, *Новаја скрижал*, 121.

¹²⁰ *Октоих*.

¹²¹ *Типик*, гл. 52.

¹²² *Октоиха*.

¹²³ *Типик*, гл. 52.

Б. СУБОТОМ:

а. кад је **Богъ Господь**: као под А.

б. кад је **Илладаѣа: Ипостолн, мѣченицы и пророцы ...**, **Слѣба: Поманн Господн ѡбъ блѣгъ...**, **И нынѣ: часова.**¹²⁴

В. НЕДЕЉОМ:

васкрсан, **Слѣба: светог** (ако има), **И нынѣ: часова.**¹²⁵

Кондаци:

А. СЕДМИЧНИХ ДАНА:

1. мали свети: кондак светог.

2. два мала света, сваки с кондацима: на 1. часу, првог светог; на 3. часу, другог; и тако наизменице.¹²⁶

3. свети са Великим славословљем и више: као под А.1.

4. у Прет/Попразништву:

а. мали свети и свети са Великим славословљем:¹²⁷ кондак празника.

б. свети са Полијелејем и Бденијем: кондак празника и светог наизменично.¹²⁸

Б. СУБОТОМ:

а. кад је **Богъ Господь**: као седмичних дана.

б. кад је **Илладаѣа: Со свѣтымн.**¹²⁹

В. НЕДЕЉОМ:

1. мали свети: кондак васкрсан.¹³⁰

¹²⁴ *Типик*, гл. 13.

¹²⁵ *Типик*, гл. 52.

¹²⁶ *Типик*, гл. 52.

¹²⁷ *Октоих*.

¹²⁸ *Типик*, гл. 52.

¹²⁹ *Типик*, гл. 13.

¹³⁰ *Типик*, гл. 52.

2. свети са Великим славословљем и Полијелејем: наизме-нично васкрсан и светог.¹³¹

3. свети са Бденијем: само светог.¹³²

Ако се Девети час говори у притвору храма тад свештеник на крају говори његов отпуст. Ако се Девети час служи у цркви отпуст Деветог часа не бива.¹³³

ИЗОБРАЗИТЕЉНА

Изобразитељна *ѡзображѣтѣ*, и у случају нужности замењује Литургију.¹³⁴

– кондаци по *Ѡглавн, Ѡставн*: дана, храма светог, светог редовног (ако има), *Слава: Со свѣтѣмн, И нѣнѣ*: храма Христовог или Богородичиног или *Предстѣтельство*.¹³⁵

– У Прет/Попразништву Христовом, у храму Христовом се кондак храма не узима, него је на *И нѣнѣ*: празника.¹³⁶ Тако исто је средом и петком у храму Христовом, кондак дневни се узима на крају уместо кондака храма. По тој аналогiji, у Прет/Попразништву Богородичином, у њеном храму не узима се кондак храма.

– Кондак храма Претечином не узима се уторком, јер се узима кондак Претечи дана.¹³⁷ (Према томе, не узима се у понедељак анђелима у њиховом храму, и светом Николају четвртком и свим Светима у суботу.)¹³⁸

¹³¹ *Типик*, гл. 52.

¹³² *Типик*, гл. 3; по *Општем минеју*: васкрсан и светог наизменце.

¹³³ *Типик*, гл. 9.

¹³⁴ *Црквени устав*, 74.

¹³⁵ *Типик*, гл. 52.

¹³⁶ *Октоиха*.

¹³⁷ *Типик*, гл. 52.

¹³⁸ По *Часословицу*, кондаци иду другачије: најпре кондак Преображења, дана, храма, *Слава: Со свѣтѣмн, И нѣнѣ: Предстѣтельство* – биће да је кондак Преображења наведен само као пример, да се у храму Христовом говори кондак храма.

ЛИТУРГИЈА

Изобразитељни псалми (102. и 145.) певају се на Литургији увек кад и Блажена.

Блажена:¹³⁹

Најпре видети да ли су светом у *Минеју* наведена Блажена. Ако нису, ма били наведени Прокимен, Апостол, Јеванђеље и Причастен, певају се **Дневни** антифони са краја *Ирмологије* и *Апостола*. Блажена се не узимају.

А. СЕДМИЧНИХ ДАНА:

1. мали свети коме нису наведени **Блажени**: *Октоиха* на 6.
2. ако му је наведена песма на **Блажени**: *Октоиха* 4, и светог одређена песма 4.
3. ако су два света и свакоме указана песма: светима на 8 (*Октоих* се изоставља).
4. у Попразништву: одређена песма канона писаног на сâм празник (а не попразничног) на 6; ако има **Блажена** и свети: празника одређена на 4, и светог на 4.

Б. СУБОТОМ:

- а. кад је **Бог Господь**: као под А.
- б. кад је **Илмидѣл**: *Октоиха* 6.¹⁴⁰

В. НЕДЕЉОМ:

1. мали свети коме нису наведени **Блажена**: васкрсна на 8.¹⁴¹

¹³⁹ У Српској цркви, прва четири блажена певају се одређеног (наведеног) гласа; друга 4 блажена певају се: ако су прва четири од 1. до 4. гласа: 8. гласом; ако су од 5. до 8. гласа: 4. гласом.

¹⁴⁰ *Типик*, гл. 13.

¹⁴¹ *Црквени устав*, 21; по правилу с почетка *Октоиха*

2. светог на 6, с Полијелејем и Бденијем: васкрсна 6, светог са треће песме на 4.

3. у Прет/Попразништву: васкрсна 4 и празника одређена 4; ако је светом наведена песма: васкрсна 4, празника 4, светог 4.¹⁴²

4. на велике Христове празнике (из броја 12) певају се одређени празнични антифони.

Входноје:

А. СЕДМИЧНИХ ДАНА:

1. мали свети, свети са Великим славословљем, Полијелејем, Бденијем, на све Богородичине празнике: **Прїндїте... , во свѣтыѣхъ дївенѣхъ сїи, поѹщїѣмъ тї: ѿлїлїѡїа.**¹⁴³

2. сви Христови празници из броја 12, још Сретење и Благовести (кад падну на Цвети): имају нарочито Входноје.

3. у Попразништву и Оданију Христових празника, входније **Прїндїте**, уместо **во свѣтыѣхъ дївенѣхъ сїи**, узима се на: (сем кад Попразништво или Оданије им падне у недељу):

– Крстовадне: **Прїндїте... , плѠтїю распнїѣмъ:**

– Божића: **Прїндїте... , рождїѣмъ ѿ дїѣвы:**

– Богојављење: **Прїндїте... , во ѡрдѣнѣхъ крестнїѣмъ:**

– Спасовадне: **Прїндїте... , вознесїѣмъ во слѣѣ:**

– Преображење: **Прїндїте... , прѣвѣразнїѣмъ на горѣ, сем кад Попразништво (или Оданије) падне у Недељу, тада се узима **воскресїи ѡзъ мертѣѣхъ.****

– Духови: **вознесїѣмъ Гдїи слою твою...**

Б. СУБОТОМ: као под А.

¹⁴² *Опшїи минеј.*

¹⁴³ *Типик Николајевић: Типик Георгија Протопсалтовића, Цариград 1853, на Малу Госпојину, 16.*

В. НЕДЕЛЬОМ

Прїидїте... , воскресїиї њзъ мѣртвыхъ, поущыи ти: Ялнлѣла.

– Тако и на све празнике Богородичине, Попразништва и Оданија кад падну у недељу.

– На Христове празнике (из бр. 12) празнично Входноје узима се и недељом.

Тропари и кондаци по Входу:

А. СЕДМИЧНИХ ДАНА:

1. мали свети:

– *тропари:*

– храма Христовог или Богородичиног, дана, храма светог, светог редовног (из *Минеја*) и другог светог редовног (ако има).

– у храму светог: тропар седмичног дана, храма светог, светог редовног (из *Минеја*) и другог светог редовног (ако има).

– *кондаци:*

дана, храма светог, светог редовног и другог светог редовног (ако има), Слава: *Со свѣтѣмн, Ѣ нынѣ:* храма Христовог и Богородичиног¹⁴⁴ или *Предстѣтельство* ако је храм светог.¹⁴⁵

Средом и петком не узима се тропар храма Христовог (кондак се узима)¹⁴⁶, а тако исто и четвртом храма апостолског.¹⁴⁷

¹⁴⁴ *Типик*, гл. 52; на крају црквенословенског *Типика*.

¹⁴⁵ Тако мислим, не узима се (мада то *Типик* не каже – каже на Изобразитељни за храм Претечин и на Повечерју такође за Претечин и храм Апостола) понедељком тропар храма, Арханђела; уторком храма, Претечин.

¹⁴⁶ *Типик*, гл. 52.

¹⁴⁷ *Типик*, гл. 52.

2. свети са Великим славословљем и више: као под 1, само се тропар и кондак дана и **Со свѣтѣмн...** не узима

3. свети са Полијелејем: тропар храма Христовог или Богородичиног или светог, светог који се празнује, кондак храма светог, **Слѣва**: кондак светог који се празнује, **И њѣнѣ**: храма Христовог или Богородичиног или **Предстѣтельство** ако је храм светог.

4. свети са Бденијем: као под 3, само се тропар и кондак храма светог не узимају.

5. на 12 великих празника: тропар Празника, **Слѣва**, **И њѣнѣ**: кондак празника.

6. у Прет/Попразништву:

а. мали свети, и свети са Великим славословљем и Полијелејем:

– у Прет/Попразништву Христовом:

тропари: тропар Празника, храма Богородичиног или храма светог, светог редовног и другог светог (ако има).

кондаци: храма Богородичиног или храма светог,¹⁴⁸

Слѣва: светог редовног, **И њѣнѣ**: Празника.

(Тропар и кондак храма Христовог тада се не узима.¹⁴⁹)¹⁵⁰

– у Прет/Попразништву Богородичином

– тропари: тропар храма Христовог, празника, (храма светог), светог редовног и другог редовног (ако има);¹⁵¹

– кондаци: храма Христовог (или храма светог), **Слѣва**:

светог редовног, **И њѣнѣ**: празника

(Тропар и кондак храма Богородичиног се не узима.)

б. свети са Бденијем:

– тропари: празника, светог редовног.

– кондаци: **Слѣва**: светог редовног, **И њѣнѣ**: празника.

¹⁴⁸ Претпразништво Богојављења, 2. јануар.

¹⁴⁹ *Титик*, гл. 52.

¹⁵⁰ По правилу у *Октоиху*: пред суботном службом првог гласа не узима се ни храма Богородичиног у Прет/Попразништву Христовом.

¹⁵¹ *Титик*, гл. 52.

Б. СУБОТОМ:

а. кад је Бѡгъ Гѡсподъ:

1. мали свети:

– *тропарѣ*: храма Христовог или Богородичиног, па **Ѣпѡстоли, мѣченицы ѡ пророѣцы**, светог редовног и другог светог редовног (ако има); ако свети нема тропара, уместо њега: **Поманѡ Гѡсподи ѡкѡ блѡгъ.**

– *кондаци*: (храма Христовог и Богородичиног не узимају се) светог редовног и другог светог редовног (ако има), **Слѡва: Со свѡтымн, Ѣ нынѣ: Ѣкѡ начѡтки.**¹⁵²

Када је у суботу мали свети, тропар и кондак храма светог се не узимају.

2. свети са Великим славословљем и Полијелејем:

– *тропарѣ*: храма Христовог или Богородичиног или храма светог, светог редовног.

кондаци: храма светог, **Слѡва: кондак светог редовног, Ѣ нынѣ: храма Христовог или Богородичиног или Предстѡтельство.**¹⁵³

3. свети са Бденијем: као под 2; само се тропар и кондак храма светог не узима.¹⁵⁴

4. у Прет/Попразништву: као под А.б.

б. кад је **Ѣмнѡдѡ**: тропарѣ **Ѣпѡстоли, мѣченицы ѡ пророѣцы, Поманѡ Гѡсподи ѡкѡ блѡгъ, Со свѡтымн, Слѡва, Ѣ нынѣ: Тебѣ ѡ стѣнѡ:**

В. НЕДЕЉОМ:

1. мали свети, свети са Великом славословљем и Полијелејем:

¹⁵² *Типик*, гл. 12.

¹⁵³ *Типик*, гл. 52. Овако се вели за светог са Полијелејем, а свети са Великим славословљем: без тропара и кондака храма светог; но, пре ће бити овако, јер се тропар и кондак храма светог не узимају у случају Б.1., јер су сви свети поменути у тропару **Ѣпѡстоли, мѣченицы ѡ пророѣцы.**

¹⁵⁴ *Типик*, гл. 52.

– *тропари*: васкрсан, храма Богородичиног или храма светог, светог редовног и другог светог (ако има).

– *кондаци*: васкрсан, (ако није храм Христов) храма светог, светог редовног (ако и други свети има кондак: **Слѡва**: кондак његов, а први без Славе), **И њѡнѣ**: васкрсан (ако је храм Христов) храма Богородичиног (у њеном храму) или **Предстѡтельство . . .** (у храму светог).¹⁵⁵

2. свети са Бденијем: као под В.1., само се не узима тропар и кондак храма светог,¹⁵⁶ и другог светог.

3. – у Прет/Попразништву Христовом:

а. мали свети, свети са Великим славословљем и Полијелејем:

– *тропар*: васкрсан, празника, храма Богородичиног или светог, светог редовног,

– *кондаци*: **Слѡва**: светог редовног, **И њѡнѣ**: празника; ако свети нема кондака: кондак васкрсан, **Слѡва**: кондак храма Богородичиног или храма светог, **И њѡнѣ**: празника.¹⁵⁷

– у Прет/Попразништву Богородичином:

тропари: васкрсан, празника, храма светог, светог редовног

кондаци: васкрсан, храма светог, светог редовног (ако нема: **Слѡва**: храма светог), **И њѡнѣ**: празника.¹⁵⁸

б. свети са Бденијем: као под В.3.а.; само се тропар и кондак храма светог не узима.¹⁵⁹

4. – на Христов празник из броја 12 недељом: тропар празника, **Слѡва**, **И њѡнѣ**: кондак празника

– на Богородичин празник: тропар васкрсан, тропар Празника; **Слѡва**: кондак васкрсан, **И њѡнѣ**: кондак Празника.

¹⁵⁵ *Типик*, гл. 52.

¹⁵⁶ *Типик*, гл. 3. и 4.

¹⁵⁷ Попразништво Крстовадне.

¹⁵⁸ Попразништво Велике Госпојине.

¹⁵⁹ *Типик*, гл. 52: **Ѣще ли славитѣ въ недељу предпразднство или попразднство, ѡ великаго стѡго.**

Трисвето:

Трисвето се пева свих седмичних дана, Попразништва и Оданија, и на све празнике сем на: Божић, Богојављење, Лазареву и Велику суботу, Васкрс и целе Светле седмице и Духове – тад се пева **Ћлицы**; затим: Крстовдан и недељу Крстопоклону – тада се пева **Крестъ твоємъ**:

Прокимен:

А. СЕДМИЧНИХ ДАНА

1. мали свети: прокимен дана.
2. свети коме је наведен Апостол и Јеванђеље, свети са Великим славословљем и Полијелејем: Прокимен дана и светог.
3. свети са Бденијем: Прокимен само светог.
4. у Претпразништву: као под А.1–А.3.
5. у Попразништву: празника и светог (ако има).¹⁶⁰

Б. СУБОТОМ

- а. кад је **Богъ Гѡподь**
 1. свети без Апостола: Прокимен дана и упокојеним.
 2. свети који има Апостол и Јеванђеље: Прокимен светог и дана.
 3. свети са Бденијем: Прокимен само светог.
 4. у Прет/Попразништву: као под А.4. и А.5.
- б. кад је **ѦлмлдѦа**: Прокимен дневни и упокојеним.

В. НЕДЕЉОМ

- васкрсан и светог (ако има).
- у Прет/Попразиштву.
- а. мали свети: Прокимен васкрсан гласа и Празника.
- б. свети коме је наведен Апостол и Јеванђеље: васкрсан гласа и светог.¹⁶¹

¹⁶⁰ *Минеј*, Попразништво Мале Госпојине и Крстовадне.

¹⁶¹ *Општи минеј*.

Апостол:

Више од два Апостола се не чита. Ако треба да се читају три зачала, онда се друго чита као подзачално (без посебног завршетка и прекида).¹⁶²

Б. СУБОТОМ

а. кад је **Богъ Гѡсподъ**

1. од Недеље Свих светих до Недеље о митару и фарисеју: најпре светог, па редовни дана.

2. од Недеље о митару и фарисеју: обратно (ако свети нема наведен Апостол, узима се упокојеним).¹⁶³ Овако се узима и кад је свети са Великим славословљем и Полијелејем. Светом са Бденијем: само светог.¹⁶⁴

3. у неке суботе чита се нарочити Апостол и редовни:

– у суботу пред и по Крстовдану.

– у суботу пред и по Божићу.

– у суботу пред и по Богојављењу.

Ако у те суботе падне велики свети (са Бденијем), чита се Апостол и њему.¹⁶⁵

б. кад је **Ѳлннѡѡа**: Апостол редовни и упокојеним;¹⁶⁶ овако и Јеванђеље.

В. НЕДЕЉОМ

– редовни недељни и светог (ако му је указан Апостол у *Минеју*); у недеље после Крстовдана, Божића и Богојављења наведених субота (сем недеље пред Божић), затим у недеље јулских и октобарских Отаца, чита се редовни и нарочити

¹⁶² Николајевићев *Типик*, стр. 239-240, и *Минеј*: Субота пред Божић, зрп.

¹⁶³ *Октоих*.

¹⁶⁴ *Октоих* пред суботом 1. гласа.

¹⁶⁵ Николајевићев *Типик*, 239.

¹⁶⁶ *Октоих*.

Апостол (и великог светог ако тад падне), а у недељу Праотаца и Недељу пред Божић само нарочити.

Јеванђеље:

Све што је речено за Апостол важи и за Јеванђеље. Сем тога: у Недељу праотаца се чита само Јеванђеље 28. недеље (ако у недељу Праотаца падне Свети пророк Данило и три отрока, онда Апостол и Јеванђеље њима, макар недеља Праотаца пала у 27, 29, 30. или 31. недељу; у том случају се у 28. недељу чита Јеванђеље недеље у коју су пали Праоци (тако и Апостол).

На велике Христове празнике, ма у који дан пали: само празнично (редовно Јеванђеље се чита као подзачало дан раније);¹⁶⁷ исто тако на Богородичине празнике, храмовне и свете са Бденијем када падну у седмични дан (кад падну у недељу, чита се најпре недељни).¹⁶⁸

¹⁶⁷ *Типик*, гл. 7.

¹⁶⁸ У *казанію* Еванђељаи Апостола наведени су Апостоли и Јеванђеља само за 32 недеље, а 33. недеља је Недеља о митару и фарисеју. Но, то је речено уопште, јер ако је Васкрс био касније, а идуће године рано (други Васкрс у току једне године; зато се вели: *внѣтрѣ Пасха*), Недеља о митару и фарисеју неће бити 33. (но 32, 31, 29. или 28.). Тада се Јеванђеље сувишних недеља изостављају, а у Недељу о митару и фарисеју и остале читају њихова Јеванђеља и Апостоли.

Но, ако је Васкрс био рано, а идуће године касно (други Васкрс изван године; зато се вели: *внѣ Пасха*), онда Недеља о митару и фарисеју неће бити 33. (но, 34. до 38.), тад ће недостајати Јеванђеља:

1. за највише пет седмичних дана после 17. недеље до Крстовадне (јер Јеванђеље по Луки почиње после 17. недеље, али тек од понедељка по Крстовудне); тад се читају Апостоли и Јеванђеља по увиђавности настојатеља (Лазар Мирковић, *Литургика I*, 287)

2. за седмичне и недељне дане од 32. недеље до Недеље о митару и фарисеју: за седмичне дане тада ће се одступити натраг (зато се то зове: *ѡстѣпка*) одбројивши колико треба дана, па ће се одагле поново читати (*Типик*, 7. јануар шесто зрн); у недељне, пак, дане читаће се Апостоли и Јеванђеља оних недеља у које су читани нарочити а редовни нису:

Догтоѣнш:

Ирмос Догтоѣнш се пева: седмичних, недељних и празничних дана преко целе године.

Не пева се: на Васкрс и Светле седмице, на 12 великих празника, њихова Попразништва и Оданија; у те дане (ма пали у недељу) пева се Ирмос празника девете песме канона с припевом.

На Лазареву суботу, Цвети, Велики четвртак, Велику суботу, Преполовљење и његово Оданије, Духове (и до Оданија им) пева се Ирмос девете песме без припева.¹⁶⁹

На Литургији Светог Василија Великог: уместо Догтоѣнш пева се **Ѓ тѣѣ рѣдѣтѣѣ** (сем на Велики четвртак и Велику суботу, кад се пева Ирмос девете песме).

ОДАНИЈЕ

Служба само Празника.

Светог који падне у тај дан служба се врши дан раније. Но, на дан Оданија Ваведења служи се и светом, чак ако падне у недељу. Такође ако тада падне празник Светог Јована Богослова или празник Светих цара Константина и царице Јелене, служба се служи и њима.

А. СЕДМИЧНИХ ДАНА

На **Гѣсподи воззѣвѣхъ**: Празника 6, Слава, **И њѣнѣ**: празника. Прокимен дана. Входа и паримеја нема. Стиховње

недеља Праотаца (ако није пала у 28. недељу); недеља пред Божић и по Божићу и пред Богојављењем. У последње две ако је велика **ѡтѣпка** читаће се само нарочито Јеванђеље и Апостол. Може недостајати Јеванђеље још само за једну недељу; тад се чита 62. зачало по Матеју, које се онда на свом месту не чита (По *Типику* Николајевићевом).

¹⁶⁹ *Црквени устав.*

стихире: празника. Тропар Празника једанпут. (На Оданије Ваведења: светог, Слѡва, Й њѡнѣ: Празника.)

НА ПОВЕЧЕРЈУ: кондак празника.

НА ПОЛУНОЋНИЦИ: обични тропари и молитва Помѡнї Гѡсподн.

НА ЈУТРЕЊИ: на Бѡгѡ Гѡсподѡ: тропар Празника двапут, Слѡва, Й њѡнѣ: празника¹⁷⁰ (на Оданије Ваведења: тропар Празника двапут, Слѡва: светог, Й њѡнѣ: Празника). Седални: Празника. Еванђеља нема.

Канони: Празника први на 8, други на 6¹⁷¹ (на Оданије Крстовадне: тропар Празника, канони на 12).

– По 3. песми: седални Празника. По 6. песми: кондак и икос Празника. Честнѣйшѡю се не пева, но тропари 9. песме с припевима.

Светилан Празника; тако и стихире Хвалитне на 4.

Славословље велико. Тропар Празника једанпут.

На Часовима: тропар и кондак Празника.

На Литургији:

– *Блажена* са ирмосом,¹⁷² девета песма оба канона на 8 (а не празнични антифони¹⁷³).

– *По Входу:* тропар, Слѡва, Й њѡнѣ: кондак празника (Оданије Ваведења: тропар Празника и светих, Слѡва: кондак светих, Й њѡнѣ: кондак Празника.

– *Прокимен и причастан:* Празника.

– *Апостоли Јеванђеље:* на Оданије Христових Празника: само дана; на Оданију Богородичиних празника: дана и Празника.¹⁷⁴

¹⁷⁰ Оданије Мале Госпојине.

¹⁷¹ Оданије Мале Госпојине.

¹⁷² Преображење.

¹⁷³ 31. децембар.

¹⁷⁴ Оданије Мале Госпојине и Крстовадне – *Типик*; на Оданије Ваведења: и светих

Б. СУБОТОМ:

све као под А; само на **Господи воззвахъ: Слава:** празника, **И њинѣ:** Догматик владајућег гласа (сем на Прет/ Попразништво и Оданије Божића и Богојављења).

В. У НЕДЕЉУ:

– На **Господи воззвахъ:** стихире васкрсне 4, Празника 6 (на Оданије Ваведења, и светог), **Слава:** Празника, **И њинѣ:** Догматик владајућег гласа.

– На *Литији:* Празника.

– *Стиховње:* васкрсне, **Слава, И њинѣ:** Празника.

– На *Благосиљању хлебова:* **Богороднице дѣво** двапут, и Празника једанпут (на Оданије Ваведења: **Богороднице дѣво** трипут).

– **НА ПОВЕЧЕРЈУ**, ако не буде Бденија: кондак васкрсан.¹⁷⁵

(Благовестима је Оданије сутрадан по Празнику, а ако падну на Лазареву суботу, Велику и Светлу недељу, онда немају Оданија.)

– **НА ЈУТРЕЊУ:**

на **Богъ Господь:** тропар васкрсан двапут, **Слава, И њинѣ:** Празника.

– даље све васкрсно.

– *Канон:* васкрсан 4, Богородичин 2 (тако на Оданије Мале Госпојине и Крстовадне) и Празника оба на 8.

– По трећој песми: кондак и икос и седалан Празника. По шестој песми: кондак и икос васкрсни.

– На деветој песми: **Честивѣишю.**

– *Светилан:* васкрсан, **Слава, И њинѣ:** Празника.

– *Хвалитне* стихире: васкрсне 4, Празника са Славом 4, **Слава:** Стихира јеванђелска, **И њинѣ:** **Превлагословѣнна ѣси**

¹⁷⁵ Јер *Титик* је предвидео кондак светих само за светог с Полијелејем и Бденијем.

Славословље велико. Тропар васкрсан.

НА ЧАСОВИМА:

- тропар васкрсан, *Слѡва*: празника, *И њѡнѣ*: часова.
- кондаци: васкрсан и Празника наизменично.

НА ЛИТУРГИЈИ:

- *Блажена*: васкрсна 6, празника 9. песме на 4.
 - *По Входу*: тропари: васкрсан, Празника, *Слѡва*: кондак васкрсан, *И њѡнѣ*: кондак Празника (на Оданије Ваведења: тропар васкрсан, Празника, Светог Климента; кондаци: васкрсан, *Слѡва*: Светог Климента, *И њѡнѣ*: Празника).
 - Апостол и Јеванђеље: недељно (и Празника ако је Оданије Богородичиног Празника).
- Оданије Сретења се помера.

II

ВЕЛИКИ ПОСТ

ПРИПРЕМНЕ НЕДЕЉЕ:

1. малом светом који падне у недеље: Митара и фарисеја, до Сирупусне: чини се служба у петак на Повечерју;¹

2. светих с Полијелејем, Бденијем, храмовном, Сретењу и његовом Попразнству, служба се меша са васкрсном и Триода (по правилу у Марковим главама за Сретење; и храмовног светог на крају Типика);

3. на Повечерју Месопусне седмице не узима се канон Богородичин (Недеља о блудном сину). Исто тако у седмици сирној (сем среде и петка – кад је Повечерје велико).²

4. Од Недеље месопусне узимају се стиховње стихире све из Триода.

МЕСОПУСНА СУБОТА:

1. мали свети: служба му се чини на Повечерју претходног дана (Триод на крају Недеље о блудном сину);

2. свети с Полијелејем: служба му се врши у петак месопусни, а мртвим у суботу.³

3. свети с Бденијем и Сретење: служи им се служба месопусне суботе, мртвима истог дана у гробници (ако има); ако нема гробнице онда у четвртак месопусни или у претходну суботу.⁴

4. служба Попразнства Сретења ове суботе се изоставља.⁵

¹ Типик, гл. 49.

² Типик.

³ Црквени устав, 45.

⁴ Типик.

⁵ Црквени устав, 45.

• Сиропусне седмице почиње употреба *Триода*. У уторак и четвртак Велико повечерје. (Уместо *Гѡсподн гѡлѡ*: тропари дана и храма, *Бѡже ѡтѣцѡ нѡшнѡхѡ* с Малог повечерја.) У среду и петак на Јутрењу: *Ѧллнлѡѡ*, и тројични гласа.

• Канони: *Октоиха* 6, *Минеј* 4, *Триода* 4; за које песме има трипеснец: *Триода* 6, трипеснец 8, на крају тих песама ирмоси трипеснеца. (Изоставља се канон *Октоиха* и *Минеја*.⁶)

• Часови посни заједно су с Вечерњом – све с молитвом Светог Јефрема.

• Ако у среду и петак те седмице падне свети с Полијелејем, служи му се служба дан раније.⁷

• Полијелеј престаје у недељу Сирну, и не узима се (осим кад у недељу падне свети с Полијелејем и Бденијем) до Крстовадне.⁸

• У недељу Блудног сина, Месопусну и Сиропусну, после 134. и 135. псалма, додаје се 136. псалам: *На рѡкѡхѡ кабѡлѡнскнѡхѡ*.⁹

Опште напомене

• На свим службама (Вечерњи, Повечерју, Полуноћници, Јутрењи, сваком Часу) долазе молитве Светог Јефреме Сирина, с три поклона велика, 12 малих са *Бѡже, ѡчѡстн мѡ*, и на крају један поклон велики све уз све три молитве. На Деветом часу чинимо само три поклона велика уз молитве Светог Јефрема Сирина.¹⁰ Поклона нема суботом и недељом. Престају у петак после Пређеосвећене литургије.¹¹

⁶ Типик.

⁷ Правило за Обретења.

⁸ *Триод*.

⁹ *Ирмологија* после Пасхалног правила.

¹⁰ *Црквени устав*, 48.

¹¹ *Триод*, петак Прве недеље поста.

- Велики поклон: ...*ѢЛНКО ЧЕЛОВѢКА МОЖЕТА ПРАВЪ СТОДЪ, НН МАЛЪ НАКЛОНАГЪ ГЛАВОУ НА ЗЕМЛЮ ПОКЛОНИТИСѦ...*¹²
- По Уставу Лавре Светог Јована Златоустог у Светој Гори,¹³ велики поклон се врши тако да се коленима и рукама и главом додирне земља.¹⁴ И по Јиречеку, у три такта: прво се падало на колена, па на руке, и најзад се челом додиривала земља.¹⁵
- „...при сваком сагибању колена и опет устајању, ми самим чином показујемо да смо због грешности наше пали на земљу; а по човекољубљу Онога Који нас је створио позвани смо опет на небо“.¹⁶
- Светим који падну у суботе и недеље Великог поста служба се врши у петак и недељу на Поверечју¹⁷ (но, тако само у суботе прве и пете недеље Поста, јер се у друге суботе канон *Минеја* узима на Јутрењи).
- Од понедељка Друге недеље на Повечерју читају се службе малих светих који ће пасти у Лазареву суботу и даље до Томине недеље.¹⁸
- Ако ко умре Чисте недеље, трећина (Парастос) бива тек у петак 1. недеље Поста увече. На Теодорову суботу му је Литургија, а деветина у суботу Друге недеље Поста. Петдесетница бива тачно у који падне дан. Заупокојена литургија бива тек од Томине недеље.¹⁹
- Ако Сретење или Обретење падне у понедељак Прве недеље Поста (Сретење најдаље тад може пасти), служба им се чини у Недељу сиропусну.²⁰

¹² *Типик*, гл. 49: Чисти понедељак: *Ѡ поклонѣхѡ.*

¹³ Написао игуман Кирил 1910. године – превео отац Јустин, стр. 105.

¹⁴ Исто: *Новаја скрижаљ*, 92.

¹⁵ *Историја Срба*, 272, напомена 98.

¹⁶ Свети Василије Велики, *Поука* 91.

¹⁷ *Триод*, петак 1. недеље Поста по Вечерњи.

¹⁸ *Триод*, понедељак 2. недеље Поста: најпре канон Богородици *Октоиха*, па светог.

¹⁹ *Триод*, Недеља сирна после Вечерње; *Типик*.

²⁰ *Триод*.

- Ако Обретење падне у који други дан те седмице, онда служба бива на Теодорову суботу или у Недељу сиропусну.²¹

- *Октоих* се, сем суботом и недељом, уз Велики пост не узима.²²

- Света четрдесетница се завршава петком уочи Лазареве суботе.²³

- На Велику среду по Пређеосвећеној литургији, поклони престају (у цркви; у келијама до Великог петка); али у *Типику* су предвиђени и на Велику среду на Малом повечерју.

- *Псалтир* се не чита од Велике среде (сем 17. катизма на Статијама на Велику суботу), и Повечерје је мало.²⁴

- Уочи среде четврте седмице (Преполовљење Поста) узимају се на *Гѡсподи воззваѡхъ* само стихире из *Триода*, а такође и канон на Јутрењу. Служба светом који падне у ту среду узима се на Повечерју.²⁵

ВЕЧЕРЊА

У седмичне дане Великог поста, Вечерња се служи одмах после часова и Изобразитељне.²⁶

Катизме:

А. СЕДМИЧНИХ ДАНА:

1. мали свети: осамнаеста.

²¹ *Типик.*

²² *Типик.*

²³ *Црквени устав, 55.*

²⁴ *Црквени устав, 57; Типик: Велика среда.*

²⁵ *Типик; Триод.*

²⁶ *Црквени устав, 47.*

2. свети с Полијелејем: уочи понедељка: **Блаженъ мъжъ**;
уочи осталих: осамнаеста.²⁷

Б. УОЧИ СУБОТЕ: на Пређеосвећеној литургији: осамнаеста

В. УОЧИ НЕДЕЉЕ: **Блаженъ мъжъ.**

После Вечерње Велике среде до Томине недеље *Псалтир* се не чита.²⁸

На Господи възвѣхъ стихире:

А. СЕДМИЧНИХ ДАНА

1. мали свети: *Триода 3, Минеја 3, Слава: светог, Ы нынѣ:* богородичан или крстобогородичан по гласу Славе светог. Ако свети нема Славе, *Слава, Ы нынѣ:* богородичан или крстобогородичан из *Минеја.*

Уочи среде Крстопклоне: све Триода, а светог из *Минеја* чита се на Повечерју. Тако и у среду Пете недеље.

2. два мала света: стихире другог светог се узимају на Јутрењу на Хвалитне.²⁹

3. свети с Полијелејем и Бденијем: *Триод 6, светих 4, Слава: светог, Ы нынѣ:* богородичан васкрсан по гласу Славе; *Вход, Прокимен Триода, Паримије Триода* и светог.³⁰

Б. СРЕДОМ И ПЕТКОМ

І. кад ће бити Литургија пређеосвећених дарова:

²⁷ Служба Обретења.

²⁸ *Типик*, гл. 27.

²⁹ *Триод*, Чисти понедељак.

³⁰ Обретење и Младенци.

А. СРЕДОМ:

стихире самогласне *Триода* 2, мученична *Триода* 1, подобне *Триода* 3, светог из *Минеја* (сутрашњег) 4, **Слѡва**: светог, **И њиѡѡ**: богородичан по гласу Славе (ако свети нема Славе: **Слѡва**, **И њиѡѡ**: богородичан из *Минеја*). Ако је свети с Полијелејем,³¹ онда светог с Полијелејем 4, а стихире с **Гѡсподи воззваха** светог сутрашњег узимају се сутра на Хвалитне.³² Ако свети тога дана има Апостол и Јеванђеље: Вход са Јеванђељем, иначе са кадионицом. Паримије *Триода* (ако је сутрадан свети с Полијелејем и Бденијем: онда и светог из *Минеја*), по **Да њсправитсѡ**: одмах **Вонмѡмѡ**, Прокимен Апостола, па Апостол и Јеванђеље, и даље Литургија пређеосвећих дарова.

Б. ПЕТКОМ:

1. мали свети:

– Прве недеље Поста: стихире самогласне *Триода* 2, мученичне владајућег гласа из *Октоиха* 4, Светог Теодора (из *Триода*) 4, **Слѡва**: Теодора, **И њиѡѡ**: Догматик владајућег гласа.

– недеље Друге, Треће и Четврте: самогласне *Триода* 2, мученичне гласа из *Октоиха* 4, *Минеја* 4, **Слѡва**: светога (ако нема: мртвен са стиховњих *Октоиха*)), **И њиѡѡ**: Догматик владајућег гласа.³³

2. свети с Полијелејем:

– уочи суботе Прве недеље, служба му се меша с триодским и Светог Теодора.

– уочи субота Друге, Треће и Четврте. недеље: само служба светог (мртвима се изоставља).

– у Пету суботу: само Богородици (служба светих с Полијелејем се преноси у уторак те недеље).³⁴

³¹ Обретење и Младенци.

³² *Минеј*, Обретење.

³³ *Триод*, суботе Друге недеље.

³⁴ *Типик*, 24. фебруар.

II. ако неће бити Пређеосвећена литургија

а. у среду: на Господи *воззвајућ* стихире из *Триода* и *Минеја* 6, *Слѡва*, *И њѡнѣ*: богородичан из *Минеја*.

б. у петак: мученична 3, *Октоиха* гласа, светог из *Минеја* 3, *Слѡва*: светога ако има; ако нема: мртвен (са стиховњих),³⁵ *И њѡнѣ*: Догматик владајућег гласа.

V. УОЧИ НЕДЕЉЕ:

васкрсне 6, *Триода* 4, *Слѡва*: *Триода*, *И њѡнѣ*: Догматик гласа.

Г. У НЕДЕЉУ УВЕЧЕ:

1. мали свети: покајне владајућег гласа са стиховњих Вечерње 2 и понедељка Јутрење 2, *Триода* 3, *Минеја* 3, *Слѡва*: светог (из *Минеја* ако има), *И њѡнѣ*: богородичан по гласу Славе; ако свети нема Славе: *Слѡва*, *И њѡнѣ*: богородичан из *Минеја*. Тако све до 5. недеље Поста.³⁶

2. свети с Полијелејем: *Триода* 4, светог 6, *Слѡва*: светог, *И њѡнѣ*: Догматик по гласу Славе.

Вход

Недељом, на Вечерњи, због великих Прокимена: увек бива Вход.

Прокимен:

A. СЕДМИЧНИХ ДАНА: прокимени паримија из *Триода*.

B. УОЧИ НЕДЕЉЕ: Господъ воцарѡса.

³⁵ *Триод*, суботе Друге недеље Поста.

³⁶ *Триод*, Недеље сиропусне увече.

В. У НЕДЕЉУ УВЕЧЕ: Велики прокимен: **Не ѿврати и
Далъ еси.**

По Прокимену не узима се Сугуба јектенија, но одмах: **Сподобнъ Господи;**³⁷ и кад је свети с Полијелејем, по Входу: **Сподобнъ Господи.**

Стиховње стихире:

А. СЕДМИЧНИХ ДАНА:

1. мали свети: *Триода*, **Слава:** светог (ако има), **И њинѣ:** богородичан по гласу Славе (с краја *Минеја*); ако нема: **Слава, И њинѣ:** *Триода*.³⁸

2. свети с Полијелејем и Бденијем: *Триода*, **Слава:** светог, **И њинѣ:** богородичан по гласу Славе.³⁹

Б. СРЕДОМ И ПЕТКОМ кад се не служи Пређеосвећена литургија: самогласне 2, мученична 1 (писане у *Триоду* на **Господи воззвѣхъ**); петком: мученична четврта са **Господи воззвѣхъ** *Октоиха* гласа, јер се прве три мученичне узимају на **Господи воззвѣхъ**, **Слава, И њинѣ:** богородичан *Октоиха* гласа (са стиховњих).⁴⁰

В. УОЧИ НЕДЕЉЕ: васкрсне, **Слава:** *Триода*, **И њинѣ:** богородичан васкрсан по гласу Славе.

³⁷ *Типик*, гл. 49.

³⁸ Недеља сиропусна.

³⁹ *Триода*, Младенци.

⁴⁰ *Триод*, среда Прве недеље Поста после Пређеосвећене литургије.

Тропарѝ:

А. СЕДМИЧНИХ ДАНА

1. мали свети: **Богородице Дѣво**, и остали из *Часловца*.
2. свети са Полијелејем: тропар светог, **Слава, Ї њинѣ**: богородичан васкрсан по гласу тропара (тако и у недељу увече); потом: јектенија: **Помилѡи нагъ, Бѡже**: 3 метаније с молитвама Светог Јефрема Сирина, и Отпуст.⁴¹

Б. УОЧИ СУБОТЕ (ако не буде Литургија пређе-освећених дарова)

1. Прва седмица Поста: **Вѣліѡ вѣры, Слава, Ї њинѣ**: **Всѡ пѡче смѡсла**.

2. Друга, Трећа и Четврта седмица Поста: **Ѳпѡстоли, мѡченици ѡи прорѡцы, Слава**: **Помѡни Гѡспѡди ѡкѡ блѡгъ, Ї њинѣ**: **Мѡти свѡтѡлѡ**.⁴² Ако тада падне Обретење или Мученици, по правилу у Марковим главама.

3. у седмице Прве до Пете: на Вечерњи: по молитвама Светог Јефрема Сирина одмах: **Слава Тебѣ, Христѣ Бѡже**: и Отпуст.⁴³

ПОВЕЧЕРЈЕ:

А. СЕДМИЧНИХ ДАНА

1. мали свети: Повечерје је велико с каноном: Прве недеље: великим; од Друге недеље Поста: Богородичиним *Октоиха* и *Минеја* светих који падну од Лазареве суботе до Томине недеље; тад је по трећој песми: кондак и седалан

⁴¹ Триод, Обретење.

⁴² Типик, субота Прве и Друге недеље.

⁴³ Недеља сиропусна.

Минеја; по шестој песми: седалан Богородичин. После канона: **Досто́йно**.⁴⁴

2. свети са Полијелејем: Велико повечерје; по првом Трисветом: тропар светога, **Сла́ва, Ї ны́нѣ**: богородичан васкрсан по гласу тропара; по другом Трисветом: обични тропари; уместо **Го́споди сѣлѣ**: кондак светога.⁴⁵

3. уочи понедељка: Повечерје мало ако је уочи недеље било Бденије, тада без канона Богородици.⁴⁶ Мало повечерје је у Среду акатистну пре Бденија. На Малом повечерју, после **Їже на всакоѣ вре́мѣ**: читају се молитве Светог Јефрема Сирина с поклонима.⁴⁷ Где је у *Часловицу* предвиђен возглас: **Моли́твами свѣты́хъ о́тѣца**, ту се и говори, а не: **Бо́же о́уце́дри ны́**,⁴⁸ тропари су на Малом повечерју обични.⁴⁹

Б. УОЧИ СУБОТЕ:

Велико повечерје (Уочи Суботе акатистне: Мало повечерје, без поклона).

После првог Трисветог:

Прве недеље: тропар светог, **Сла́ва, Ї ны́нѣ**: богородичан (**всѣ́ па́че смы́сла**).

– од Друге до Пете недеље: тропари **Ѳпо́столи, мѣ́ченицы Ѳ проро́цы**, **Сла́ва: Помо́ли Го́споди ѡ́коу бла́га, Ї ны́нѣ: Ма́ти свѣта́а**.

– после другог Трисветог: обични у *Часловицу*.

– по трећем (уместо: **Го́споди сѣлѣ**):

– Прве недеље Поста: кондак мученика.

– од Друге до Пете недеље: тропари **Со свѣты́ми**.⁵⁰

⁴⁴ *Типик*, понедељак 2. недеље Поста.

⁴⁵ *Црквени устав*, 50.

⁴⁶ *Триод*.

⁴⁷ Недеља сирна после Вечерње.

⁴⁸ *Типик*.

⁴⁹ Недеља сиропусна.

⁵⁰ *Типик*, субота Прве недеље Поста.

В. УОЧИ НЕДЕЉЕ: ако је Бденије, нема Повечерја; ако нема бденија, свакако Мало повечерје.

Г. НЕДЕЉОМ И ПРАЗНИКОМ: Мало повечерје.
На Великом повечерју (сем уочи суботе), уместо Отпуста узима се молитва: Владико многомилостиве.⁵¹

ПОЛУНОЋНИЦА

А. СЕДМИЧНИХ ДАНА:
све као ван Поста, само на свом месту читају се молитве Светог Јефрема Сирина с поклонима.

Б. СУБОТОМ И НЕДЕЉОМ: као и ван Поста.

ЈУТРЕЊА

По почетном возгласу: **Трисвѣтоѣ: Гѡсподи помниѡи** 12 пута, па 19. и 20. псалом (суботом и недељом без Трисветога).

По Великој јектенији:

А. СЕДМИЧНИХ ДАНА:
1. мали свети: **Ѧллиѡѡѡѡ** владајућег гласа, и тројични тропари (с краја *Триода*).
2. свети са Полијелејем и Бденијем: **Бѡгъ Гѡсподъ**, тропар светог двапут, **Слѡва, Ѧ нынѡ**: богородичан васкрсан по гласу тропара.⁵²

⁵¹ Црквени устав, 47.

⁵² Обретење.

Б. СУБОТОМ:

1. мали свети:

– Прве седмице: **БѢГЪ ГОСПОДЬ**, тропар Светог Теодора двапут, **СЛАВА**, **И НЫНѢ**: богородичан васкрсан по гласу тропара.

– Друге, Треће и Четврте седмице: **ѦМНАѢІА** 2. гласа, тропар: **ѦПОСТОЛИ, МЪЧЕНИЦЫ И ПРОРОЦЫ** (двапут), **СЛАВА**: **ПОМНИ ГОСПОДИ ІАКШ БЛАГЪ, И НЫНѢ**: **МАТИ СВѢТАѦ**.

2. свети с Полијелејем и Бденијем:

– Прве седмице: меша се служба са службом Светог Теодора

– Друге, Треће, Четврте и Пете седмице: **БѢГЪ ГОСПОДЬ**, тропар светог двапут, **СЛАВА**, **И НЫНѢ**: богородичан васкрсан по гласу тропара (служба покојним се изоставља).

В. НЕДЕЉОМ:

1. мали свети: служба васкрсна и *Триода*.

2. свети с Полијелејем и Бденијем: по правилу за Обретење.

Катизме:

А. СЕДМИЧНИХ ДАНА:

– мали свети и свети с Полијелејем: три катизме по пропису.

Б. СУБОТОМ:

– Прве седмице: две катизме.

– Друге, Треће, Четврте и Пете седмице: 1. и 17. катизма.

В. НЕДЕЉОМ:

– две и 17. катизма

Седални:

А. СЕДМИЧНИХ ДАНА:

1. мали свети: први седалан владајућег гласа с краја *Триода* (ако свети има кондак: мученичан гласа се онда пева на првом седалну с припевом: **ДѢВЕНЪ БѢГЪ**).⁵³

– Други и трећи седалан из *Триода*: дана. Седални долазе одмах после завршетка катизме (нема Мале јектеније).

2. свети с Полијелејем: прва два седална *Триода*, без јектенија; по трећој катизми: мала јектенија и оба седална светог; Полијелеј, итд.⁵⁴

Б. СУБОТОМ:

1. мали свети:

– Прве седмице: два седална *Триода*.

– Друге, Треће и Четврте седмице: један седалан састављен од три мученична *Октоиха* гласа (други мученичан првог седална, први и други 2. седална с припевом: **ДѢВЕНЪ БѢГЪ**; па мртвен са припевом: **БЛЖЕНИ, КЪЖЕ НЗБРАЛЪ: СЛАВА, И НЫНѢ:** богородичан први владајућег гласа),⁵⁵ па 17. катизма, делећи је на пола. После првог дела: јектенија за упокојене; после другог дела: тропари по Непорочни: **СВѢТЫХЪ ЛІКЪ:** потом Мала јектенија за упокојене; **ПКОЎ СПАСЕ НАШЪ:** и псалам 50.⁵⁶

2. свети с Полијелејем: све светог.

3. по Псалму 50: молитва **СПАСИ БѢЖЕ.** (Суботом се не узима сем Лазарева суботе све до Велике среде закључно).

⁵³ *Триод.*

⁵⁴ Правило за Обретење.

⁵⁵ *Типик*, субота Друге недеље.

⁵⁶ *Типик*, субота Друге недеље.

Канони:

А. СЕДМИЧНИХ ДАНА:

1. мали свети:

– Канони *Минеја* и *Триода*: за које песме има трипеснец, а за које нема, само *Минеја*.⁵⁷

– Ирмоси 3. и 6. песме *Минеја* не узимају се испред тих песама, него одмах стихови *Ирмологије* уз тропаре.

– у среду четврте седмице: Канон Крста с трипеснецем, а ирмоси се певају на крају тих песама,⁵⁸ сем: у среду, кад има трипеснец треће песме, чији се Ирмос узима на крају те песме; и у суботу, кад има четверопеснец четврте песме.

По трећој песни: седалан с богородичиним или крстобогородичиним светог.

По шестој песни: кондак с икосом светог; ако свети нема кондак: мученичан гласа *Триода* (налази се после првог седална гласа).

– У среду Четврте седмице: седалан и кондак с икосом Крста.

2. два света, оба с канонима: оба се читају као један, с ирмосом на 6.⁵⁹ 3. свети с Полијелејем и Бденијем: канон *Минеја* 8, Катавасија *Ἐκείνου οὐτά*; за које песме има трипеснец: *Минеја* 6, *Триода* 8, Катавасија *Триода*.⁶⁰

Б. СУБОТОМ:

1. мали свети:

– Прва седмица: храма и Светог Теодора.

– Друге, Треће, Четврте и Пете седмице: храма Христовог и Богородичиног, *Минеја* 4, храма светог 6.

⁵⁷ *Триода*, Чисти понедељак.

⁵⁸ *Триода*, Чисти понедељак.

⁵⁹ *Црквени устав*, 48.

⁶⁰ *Црквени устав*, 50.

(Ирмос и један тропар без стиха: стихови од: *Тогдѧ потцѧшѧ владѧи*. Претходни стихови до 6. песме не узимају се,⁶¹ за које песме има трипеснец: *Минеја* и *Триода* (канон храма се изоставља).⁶²

По трећој песми: Мала јектенија обична.

– Прве седмице: седални светог.

– Друге, Треће, Четврте и Пете седмице: кондак и икос светог.

По шестој песми:

– Прве седмице: Јектенија обична; кондак и икос светог.

– Друге, Треће, Четврте и Пете седмице: Мала јектенија за упокојене, кондак и икос за упокојене.⁶³

2. свети с Полијелејем:

– Прве седмице: Канон светог и Светог Теодора, оба на 8, Катавасија *Ѡкѧрзѧ оугѧ*.

– по трећој песми: кондак и икос и седални светог и седални Светог Теодора.

– по шестој песми: кондак и икос Светог Теодора.

– Друге, Треће, Четврте и Пете седмице: само светог с обичном Јектенијом.

– у недељу Четврту и Пету: по трећој песми: кондак светог; по шестој песми: кондак васкрсан.

Катавасија:

1. у Недељу Митара и фарисеја, кад падне:

а. пре Светог Саве: Богојављенска.

б. од Светог Саве до 9. фебруара: Сретењска.

в. иза Оданија Сретењског (9. фебуара): Благовештенска.⁶⁴

⁶¹ *Триод*, друга субота.

⁶² Теодорова субота, Друге недеље.

⁶³ *Типик*.

⁶⁴ *Типик*, Николајевић.

2. у Недељу Блудног сина:

– ако падне пре Сретења, у његово Прет/Попразништво, на само Сретење или Оданије му: Сретењска, по Празнику (од 10. фебруара): Триодска.

3. у недеље Месопусну и Сиропусну:

– ако падну пре Сретења, у његово Прет/Попразништво или по Оданију.

– Триодска; ако падне на само Сретење или Оданије му: Сретењска.

– субота Месопусна и Сиропусна, ако падну на Сретење или Оданије му: Сретењска.

– Субота месопусна, ако падне пре Сретења, у његово Прет/Попразништво или по Оданију му: Триодска.

– Субота сирна:

– ако падне у Претпразништво Сретења: Триодска.

– на само Сретење, Попразништво му и Оданије: Сретењска.

4. у Прву и Трећу недељу Поста, Лазареву суботу, Цвети и Страсне седмице: Катавасија *Триода*

5. у недеље Другу, Четврту и Пету Поста, затим у седмичне дане (и суботе) целе Четрдесетнице кад у њих падне свети који се празнује: Катавасија Благовештенска.

Одређени стихови из *Ирмологије* читају се пре ирмоса (сем за шесту песму); затим, уз ирмос и тропар. Стихови друге песме читају се пре ирмоса, а уз ирмос и тропар чита се припев: **СЛАВА ТИБѢ, БОЖЕ НАШЉА, СЛАВА ТИБѢ**. Од Великог понедељка, припев: **СЛАВА ТИБѢ, БОЖЕ НАШЉА, СЛАВА ТИБѢ** уз све песме.

ДОСТОЊИШО: узима се седмичних дана (и суботом) кад је мали свети.

Светилан:

А. СЕДМИЧНИХ ДАНА:

1. мали свети: Светилан гласа из *Триода*.

У среду Четврте седмице: гласа, **Слѡва**: Крста, **И њѡнѣ**: Крста.

2. свети с Полијелејем: светилан светог, **Слѡва**, **И њѡнѣ**: богородичан његов.

Б. СУБОТОМ:

– Прве седмице:

1. мали свети: Светог Теодора, **Слѡва**, **И њѡнѣ**: богородичан.

2. свети с Полијелејем: светог, **Слѡва**: Светог Теодора, **И њѡнѣ**: богородичан његов.

– Друге, Треће, Четврте и Пете седмице:

1. мали свети: светилан *Октоиха* писан у *Триоду* после канона.

2. свети с Полијелејем: само њему.

В. НЕДЕЉОМ:

– као и ван Поста.

Хвалитне стихире:

А. СЕДМИЧНИХ ДАНА:

1. два мала света сваки са стихирама на **Гѡспѡди коззвѡхъ**, другог светог се узимају на хвалитне.⁶⁵

2. свети с Полијелејем: стихире њему.

Б. СУБОТОМ:

– Прве седмице: Светог Теодора; ако је свети с Полијелејем: светог и Светог Теодора, **Слѡва**: Светог Теодора, **И њѡнѣ**: **Богорѡднице, тѡ ѣгѡ лозѡ**.

⁶⁵*Триод*, Чисти понедељак.

Потом: Велико словословље.

– Друге, Треће, Четврте и Пете седмице:

1. мали свети: *Октоиха* гласа 4, **Слѡва**: самогласан, **И њѡнѣ**: богородичан.

2. свети с Полијелејем: само њему.

Стиховње стихире:

А. СЕДМИЧНИХ ДАНА:

1. мали свети: *Триода*, **Слѡва**: светог (ако има), **И њѡнѣ**: богородичан по гласу Славе (с краја *Минеја*); ако свети нема Славе: *Триода*.

2. свети с Полијелејем и Бденијем: *Триода*, **Слѡва**: светог, **И њѡнѣ**: богородичан *Триода*.

Б. СУБОТОМ:

мали свети

– Прве седмице: Светог Теодора

– Друге, Треће, Четврте и Пете седмице: мученични и мртвени владајућег гласа, **Слѡва**, **И њѡнѣ**: богородичан.

Тропари:

А. СЕДМИЧНИХ ДАНА:

1. мали свети: **Блѡго ѣсть** двапут: **Трисвѡтоѣ**: па **въ храмѣ стоѡще**: и даље по *Часовицу*.

2. свети с Полијелејем: **Блѡго ѣсть** једанпут: па **Трисвѡтоѣ**: тропар светога, **Слѡва**, **И њѡнѣ**: богородичан васкрсан по гласу тропара.

Б. СУБОТОМ:– Прве седмице:

1. мали свети: **Блѡго ѣсть** једанпут, тропар Светог Теодора, **Слѡва**, **И њѡнѣ**: богородичан васкрсан по гласу тропара.

2. свети с Полијелејем: по Великом славословљу: тропар светог, Слѡва: Светог Теодора, И њиѡѡ: богородичан васкрсан по гласу последњег тропара.

– Друге, Треће, Четврте и Пете седмице:

1. мали свети: Блѡго ѣсть једанпут; по Трѡсвѡтѡе: Япѡстоли, мѡченицы и пророцы, Слѡва: Помѡни Гѡспѡди ѡбѡ блѡгѡ, И њиѡѡ: Мѡти свѡтѡѡ.⁶⁶

2. свети с Полијелејем: по Великом славословљу: тропар светог, Слѡва, И њиѡѡ: богородичан васкрсан по гласу тропара.

В. НЕДЕЉОМ: васкрсни.

ЧАСОВИ:

Први час се служи одмах по молитвама Светог Јефрема Сирина на Јутрењи: Прѡидѡте: и 3 псалма; Зѡтра ѡуслѡши: Слѡва, И њиѡѡ: Чтѡ тѡ наречѡмѡ: Стѡпы мѡѡ, понављајући стихове; а последњи три пута. У понедељак и среду Крстопоклоне недеље, уместо: Стѡпы мѡѡ: Крѡстѡ Тѡѡмѡ: с поклоњењем Крсту, као и у Недељу крстопоклону пева се и стихира⁶⁷ Овако је поклоњење и у петак после Часова кад се уноси крст⁶⁸. По Трѡсвѡтоме, и на осталим Часовима, кондак Крсту.⁶⁹ Остало по *Часловицу*.

На крају Првог часа, ако неће бити Отпуст, не чита се Трѡсвѡтѡе, него Гѡспѡди помѡлѡи дванаест пута: потом Всѡсвѡтѡѡ Трѡнице.

Трѡсвето увек долази пред Отпуст (на крају Вечерње и на крају Изобразитељне кад ће бити Литургија пређеосвећених дарова.)

⁶⁶ Типик.

⁶⁷ Среда 4. недеље Поста.

⁶⁸ Триод.

⁶⁹ Триод, понедељак.

На Шестом часу, паримеј.

Девети час се чита после Шестог, а иза њега *Изобразитељна*. На свим Часовима уз молитве Светог Јефрема Сирина: три метаније, 12 малих и 1 велика, а на Деветом часу само три велике метаније.

Свети с Бденијем: тропар светог, *Слава, Њ њинѣ*: часова. По Трисветома: кондак светог. По *Њже на сваког времѧ*. *Честнѣйшю*: три велика поклона са молитвом Св. Јефрема Сирина: *Господи Владыко*.⁷⁰ По *Њже на сваког времѧ*: возглас на сваком Часу је: *Божѧ оущедри*.

Ако ће иза Шестог часа бити Отпуст: по молитви: *Божѧ ѡ Господи силѧ: Отпуст*.⁷¹

ИЗОБРАЗИТЕЉНА

Изобразитељна долази иза Деветог часа, без изобразитељних псалама; но одмах: *Помани насъ Господи и: Блаженн*, које се – кад је мали свети – пева; а свети с Полијелејем – чита.⁷²

После кондака: 40 пута *Господи помилуй: Слава, Њ њинѣ: Честнѣйшю*; и молитве Светог Јефрема Сирина, с поклонима; па одмах: *Прїдїте*, и псалам 103; и даље Вечерња.

Кондаци: храма Христова, дневни, храма светог, светог редовног, *Слава: Со свѧтымн, Њ њинѣ*: храма Богородичног или *Предстѧтельство*.

Свети с Полијелејем: *Блаженн* (стихови) се не певају, него читају. По *Слави, ѡставн*: кондаци храма Христова или храма светог, *Слава: Со свѧтымн, Њ њинѣ*: храма Богородичиног или *Предстѧтельство*.

⁷⁰ *Минеј*, 24. фебруар.

⁷¹ *Типик*, Москва 1854, л. 417а.

⁷² *Минеј*, 24. фебруар.

Средом и петком (кад ће бити Пређеосвећена литургија), на крају Изобразитељне, по молитвама Светог Јефрема Сирина: *Трисвѣтѣ: Гѣсподн помнѣй 12 пута: Всѣхвѣтѣм Трѣнци: па Достѣйноу* (без Бѣди ѿмѣ Господне), и Отпуст;⁷³ онда *Благословѣно царство*: псалам 103; и даље Литургија пређеосвећених дарова.

ЛИТУРГИЈА

Пуна Литургија (Златоустова и Василија Великог) уз Велики пост бива само суботом и недељом; затим на Благовести било када да падну.

– ПРЕКО НЕДЕЉЕ:

1. средом и петком: Литургија Пређеосвећених дарова
2. осталих седмичних дана (понедељак, уторак, четвртак) не служи се Литургија, сем у Четвртак акатистни кад се служи Литургија пређеосвећених дарова.⁷⁴
3. ако у седмичне дане падне свети с Полијелејем и Бденијем:⁷⁵ служи се Литургија пређеосвећених дарова⁷⁶ (сем у среду и петак Сирне недеље; понедељак, уторак и четвртак Прве недеље Поста кад се не служи никаква Литургија, него се служба Обретења и Младенаца преноси у Недељу сирну и суботу Прве недеље Поста).⁷⁷

На Литургији пређеосвећених дарова, по 103. псалму и Великој јектенији: катизма осамнаеста на три Славе; по

⁷³ Велики понедељак.

⁷⁴ Триод.

⁷⁵ Обретење, 24. фебруара, и Младенци, 9. марта.

⁷⁶ На Гѣсподн воззвѣхъ: Триода 6 и светог с Полијелејем 4 (а сутрашњег светог, сутра на Јутрењу на Хвалитне), Слава: светог, ѿ ѿнѣнѣ: (крсто) богородичан.

⁷⁷ Црквени устав, 49.

свакој Слави: Мала јектенија. Стихире на Господи *воззвахъ* види на Вечерњу (у Среду акатистну само *Триода*).

Ако не буде Литургија пређеосвећених дарова: види правила на Вечерњи.

По *Да њсправитѣлѣ*: три поклона уз молитве Светог Јефрема Сирина.⁷⁸ Исто тако, по преносу Светих дарова (тад и монаси: *непокрѡвѣни гѡще*).⁷⁹

На *Со страхѡмъ Бѡжїимъ*: 1 поклон; на *Бѡди ѡмъ Господне* 3 поклона.⁸⁰

Ако се на светог с Полијелејем служи Литургија пређеосвећених дарова, онда је Вход с Јеванђељем; по *Да њсправитѣлѣ*, 3 поклона велика;⁸¹ чита се одмах Апостол и Јеванђеље.⁸²

Блажени:

А. СУБОТОМ:

– Прве седмице Поста: трећа и шеста песма канона Светог Теодора (ако тад падне и свети с Полијелејем: трећа песма канона светог на 4, и Светог Теодора шеста песма канона на 4).

– Друге, Треће, Четврте и Пете седмице:

1. мали свети: блажени гласа на 6; у Суботу акатистну (Пете седмице Поста): од треће и шесте песме канона Акатиста

2. свети с Полијелејем: трећа и шеста песма Канона светог на 8.⁸³

Б. НЕДЕЉОМ: као и ван Поста.

⁷⁸ Правило за Обретење.

⁷⁹ *Типик; Триод.*

⁸⁰ *Типик*, петак Прве седмице Поста.

⁸¹ Види: *Минеј* за Обретење.

⁸²

⁸³ По *Типику*: *Слѡжба дне ѡ прѣчни* односи се ваљда на Прокимен, Апостол и Јеванђеље.

Тропари и кондаци по Входу:

А. СУБОТОМ:

– Прве седмице Поста:

1. мали свети: тропар Светог Теодора, Слáva: кондак његов, Ѐ нынѣ: Триода: Ѐкоже предстаѣтельство (овако и у петак Прве недеље по Заамвоној молитви после Молебна Светом Теодору).⁸⁴

2. свети с Полијелејем и Бденијем: тропар светог, па Светог Теодора, Слáva: кондак светог, Ѐ нынѣ: храма Христова или Богородичина или Предстаѣтельство.⁸⁵

– Друге, Треће и Четврте седмице:

1. мали свети: Ѐпóстоли, мѣченицы и проро́цы, Помани́ Господи ѿкоу блага́..., Слáva: Со свѣты́ми, Ѐ нынѣ: Тебѣ и стѣно.⁸⁶

2. свети с Полијелејем: тропар светог, Слáva, Ѐ нынѣ: кондак светог.

– Пете седмице: тропар Акатиста, Слáva, Ѐ нынѣ: вѣбранной коекóдѣ.

⁸⁴ Триод.

⁸⁵ Правило за Обретење.

⁸⁶ Триод.

А. БОЖИЋНИ И ПЕТРОВСКИ ПОСТ:

а. понедељком, средом и петком: без уља и вина.

б. уторком и четврток: уље и вино.

в. суботом и недељом: риба, уље и вина.

– Ако у понедељак, уторак и четвратк падне свети са Великим славословљем, разрешава се на рибу. У среду и петак, само уље и вино.

– На храмовног светог или светог са Бденијем, у среду и петак разрешава се риба.¹

– Од 20. децембра (искључно) не разрешава се риба ни суботом ни недељом.²

Б. ВЕЛИКИ ПОСТ:

а. понедељком Прве седмице не једе се; исто тако и у уторак; у среду, после Литургије пређеосвећених дарова, поставља се хлеб, јело од поврћа и укроп (топла вода) с медом. (По Евергетидском типикју, не једе се само први дан Чисте седмице, а у друге дане њене: хлеб, сочиво квашено водом, сирово зеље и поврће).³

б. суботом и недељом: разрешава се на уље и вино (У Хиландарском типикју и октоподе)

в. осталих седмица: пет дана сухоједење (без уља и вина)

г. на празник Првог и Другог обретења главе Претечине

¹ Типик, гл. 33.

² Типик, гл. 48.

³ В. Ђоровић, *Списи Светог Саве*, 63.

(24. фебруара) и Четрдесет мученика (9. марта): два јела са уљем и вино; ако падну у среду или петак: само вино, без уља. (Падну ли у који дан Прве седмице поста, служба им се преноси у Сирну недељу или Теодорову суботу.)

д. на уље и вино разрешава се дан уочи Благовести и појутарје тог Празника (ако падну до 6. недеље у уторак, четвртак, суботу и недељу), такође и четвртак Акатисне недеље (а у петак само на вино), но: **ВНИМАЮЩІН ЖЕ СІПТІСА, ВОЗДЕРЖАНІЮ ПРИЛЖАТЪ.**

ђ. на Лазареву суботу: икра.⁴

е. на Цвети: риба и вино.

ж. на Велики четвртак: јело с уљем и вино.⁵

з. на Велику суботу: вино.⁶

– Риба се разрешава на Благовести ако падну до Велике недеље; ако падну од Великог понедељка до Великог четвртка: на уље и вино; на Велики петак: само на вино; на Велику суботу: само диаклизма пред црквом,⁷ и на Цвети.

(Монах који својим лакомством разори свету Четрдесетницу једући рибу, сем Благовести и Цвети, да се не причести на Пасху; но да се каје друге две недеље уз 300 поклона дневно.)⁸

В. ГОСПОЈИНСКИ ПОСТ:

⁴ Типик, гл. 49.

⁵ Студијски типик: вино.

⁶ По грчким и црквенословенским Типицима, на Велику суботу, по опусту Литургије даје се братији хлеба, по шест смокава или урми и чаша вина.

⁷ Типик Евергетидски.

⁸ Типик, гл. 32.

а. понедељак, среда и петак: сухоједење.

б. уторак и четвртак: кување без уља.

в. субота и недеља: уље и вино.

– на Преображење: риба.⁹

Г. НА КРСТОВДАН И УСЕКОВАЊЕ: уље и вино, без рибе.¹⁰

Д. СРЕДА И ПЕТАК ПРЕКО ГОДИНЕ: као уз Петров пост (без уља и вина).

⁹ *Типик*, гл. 33.

¹⁰ По српским рукописима: без уља – Дечански рукопис, *Требник XVI* ..., бр. 70.

